

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

فرهاد اقبال صفت^۱

علی محمد صفانیا^۲

فریده شریفی فر^۳

[10.22034/ssvs.2025.3500.3558](https://doi.org/10.22034/ssvs.2025.3500.3558)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۱۱/۲۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۲/۲۰

چکیده

فعالیت‌های ورزشی و تفریحی به عنوان نماد سازمان‌های اجتماعی شناخته می‌شوند و به عنوان یکی از عوامل اساسی در شکل‌گیری سیاست‌ها و روابط داخلی و خارجی، می‌توانند نقش‌های متنوعی در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی و ارتباطی ایفا کنند و تأثیرات و تغییرات قابل توجهی را به همراه داشته باشند. بنابراین، به دلیل تأثیرات عمیق و تغییرات رفتاری، فردی، اجتماعی و آموزشی که در زندگی افراد به وجود می‌آورند، این موضوع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. برای مشارکت مؤثر در ورزش‌های تفریحی، لازم است که شرایط علی و زمینه‌ای مرتبط با این حوزه به خوبی شناسایی شود. هدف این پژوهش، تبیین و پیش‌بینی انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی تفریحی در شهر تهران بود. این تحقیق به روش آمیخته (کیفی-کمی) انجام شد که بخش کیفی آن با استفاده از نظریه داده‌بنیاد به رویکرد استراوس و کوربین پرداخته شد. در بخش کیفی، استراتژی تحقیق به صورت اکتشافی و از طریق مصاحبه با کارشناسان (مدیران فرهنگی، هنری و ورزشی) صورت گرفت. در بخش کمی، روش‌شناسی تحقیق به شیوه توصیفی-تحلیلی و با رویکرد مدل معادلات ساختاری انجام شد. در بخش کیفی با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند و نظری، ۱۴ مصاحبه عمیق نیمه‌ساختارمند انجام شد و با کدگذاری باز، محوری و گزینشی، الگوها و مفاهیم کلیدی مرتبط با موضوع تحقیق کشف و تبیین گردید. هدف نهایی، تدوین یک نظریه بر اساس داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها بوده است. اشباع نظری، مبنای پایان نمونه‌گیری و

^۱ - جامعه‌شناسی ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران.

^۲ - استاد، گروه تربیت بدنی، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. Email: a.m.safania@gmail.com

^۳ - استادیار مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران.

نشان‌دهنده رسیدن به درک جامعی از موضوع بوده است. فرایند کدگذاری کمک کرد تا از دل داده‌ها، مفاهیم و مقوله‌های اصلی را استخراج و روابط بین آن‌ها را مشخص کرد. نتایج نشان داد که متغیر شرایط علی به طور قوی می‌تواند متغیر انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی را تبیین و پیش‌بینی کند. تفسیر آماری این موضوع به این صورت است که با تغییر یک واحد در شرایط علی، انتظار می‌رود که ۰/۰۹۸۴ واحد تغییر در انگیزش برای مشارکت در فعالیت‌های ورزشی ایجاد شود. همچنین، متغیر شرایط زمینه‌ای به طور متوسط قادر است انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی را تبیین و پیش‌بینی کند و پیش‌بینی می‌شود که با تغییر یک واحد در شرایط زمینه‌ای، ۰/۵۱۸ واحد تغییر در انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی رخ دهد. علاوه بر این، تمامی مولفه‌های شرایط علی به طور بالقوه می‌توانند انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی را پیش‌بینی کنند. در مقابل، از میان مولفه‌های شرایط زمینه‌ای، تنها تحکیم روابط خانوادگی و سلامت جسمی و روانی و به‌کارگیری نیروهای کارآمد توانایی پیش‌بینی انگیزش مشارکت را دارا هستند

کلید واژه‌ها: فعالیتهای ورزشی تفریحی، شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شهر تهران

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

ورزش به عنوان یک پدیده جذاب و انگیزشی، نقش مهمی در ایجاد اتحاد ملی، توسعه و بهبود سلامت جامعه ایفا می‌کند (مک چسنی^۱، ۲۰۱۳: ۱۶۰). در حال حاضر، به دلیل پیشرفت فناوری، میزان تحرک و فعالیت‌های بدنی کاهش یافته است. این سبک زندگی کم تحرک، موجب بروز مشکلات و ناراحتی‌های جسمانی و اجتماعی متعددی شده است (انجلی و مانیش^۲، ۲۰۱۸؛ هولت^۳، ۲۰۱۷). یکی از روش‌های مقابله با کم‌تحرکی، اتخاذ یک سبک زندگی فعال و انجام منظم و مداوم فعالیت‌های بدنی است (فریدا^۴ و همکاران، ۲۰۱۹). ورزش‌های تفریحی شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌های ورزشی ساده و کم‌هزینه هستند که هدف اصلی آن‌ها تفریح، شادابی و تقویت سلامت جسمی و روانی است و همه افراد می‌توانند در آن‌ها شرکت کنند (پارساجو و همکاران، ۱۳۹۷). فعالیت‌های ورزشی به دلیل تأثیرات مثبت خود و تغییراتی که در رفتار، فردیت، روابط اجتماعی و آموزش افراد ایجاد می‌کنند، از اهمیت بالایی برخوردارند (کاستا^۵، تورگروسا^۶، فیگوندو و سوآرس^۷، ۲۰۲۱). یکی از معضلات زندگی امروزی، کاهش فعالیت‌های بدنی و تعاملات اجتماعی میان افراد جامعه و عدم حضور فعال و مؤثر آنها در زمینه‌های ورزشی و فرهنگی-اجتماعی عمومی است. با وجود گسترش شهرنشینی مدرن و افزایش جمعیت در کلان‌شهرها که چالش‌های متعددی برای دولت‌ها به همراه داشته، اهمیت وجود فعالیت‌ها و فضاهای ورزشی مناسب برای ارتقای سلامت و نشاط شهروندان به طرز قابل توجهی افزایش یافته است. متأسفانه، به دلیل کاهش بودجه‌های اختصاص یافته به حوزه ورزش، این بخش همواره مورد غفلت قرار می‌گیرد (رهبری^۸ و همکاران، ۱۳۹۵؛ اللهمرادی و همکاران، ۱۳۹۹). مشارکت عمومی در ورزش که در کشورهای مختلف طراحی و اجرا شده است، به عنوان یک راهکار منطقی برای استفاده بهینه از امکانات و منابع موجود به کار گرفته می‌شود. توسعه این مشارکت، مانند بسیاری از سیاست‌های دیگر، تحت تأثیر روندهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی قرار دارد. از جمله اهداف مهم این توسعه می‌توان به تمرکززدایی در اقتصاد، افزایش مشارکت مردم در فعالیت‌های اجتماعی و ارتقای سطح فرهنگی اشاره کرد (دای و منهایس^۹، ۲۰۲۰).

^۱ McChesney

^۲ Anjali & Manish

^۳ Holt

^۴ Frida

^۵ Costa

^۶ Turgrosa

^۷ Figueirdo and Suarez

^۸ Rahbari

^۹ Dai and Minhas

تحقیقات اخیر در حوزه شهرها بر ویژگی‌های ناهمگون و چندبخشی آن‌ها تأکید دارد. ورزش به عنوان یک بازتاب از بحران‌های اجتماعی، گرایش‌ها، مدها و نگرش‌های موجود در جامعه شناخته می‌شود. به عبارت دیگر، هر آنچه در جامعه وجود دارد، در ورزش نیز قابل مشاهده است و می‌توان ورزش را به عنوان یک میکروکاسم از جامعه در نظر گرفت. نحوه استفاده از اوقات فراغت و نگرش‌های هر محیط، نمایانگر فرهنگ و باورهای آن جامعه است. یکی از راه‌های مؤثر برای کاهش موانع اقتصادی در فعالیتهای ورزشی، افزایش و حفظ مشتریان ورزشی است. در این راستا، شناخت کافی از انسان و نحوه ارتباط او با دیگران می‌تواند به ایجاد محیطی مناسب برای تعامل و ارتباط مؤثر کمک کند. بنابراین، با در نظر گرفتن انسان به عنوان موجودی اجتماعی که سطوح مختلفی از تعاملات اجتماعی را تجربه می‌کند، شناسایی الگوهای رفتاری و مناسبت‌های اجتماعی و فعالیتهایی که پتانسیل بالایی برای ایجاد رفتارهای اجتماعی و روابط معنادار دارند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (محمدی و همکاران، ۱۴۰۱).

در بسیاری از کشورهای جهان، ورزش از اهمیت بالایی برخوردار است و می‌تواند تأثیر زیادی بر سرنوشت اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کشورها داشته باشد (رضوی و همکاران، ۱۳۹۹). به همین دلیل، دولت‌ها اقداماتی را برای بهینه‌سازی اوقات فراغت انجام می‌دهند تا فعالیتهای ورزشی را افزایش دهند و مردم را به مشارکت در ورزش‌های شهری تشویق کنند. حق مشارکت در ورزش و سایر فعالیتهای تفریحی به یک سیاست کلیدی در بسیاری از کشورهای ثروتمند اروپا تبدیل شده و اجرای این سیاست در سال‌های اخیر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. کشورهای اسکانداویا در این زمینه پیشتاز بوده و در کشورهای پردرآمد، نرخ مشارکت در ورزش افزایش یافته است (دانلی^۱، ۲۰۰۸؛ اللهمرادی و همکاران، ۱۳۹۹). اهمیت و نقش فعالیتهای تفریحی در زندگی شهری، یکی از موضوعات مهمی است که در شهرهای معاصر بیشتر از هر چیز دیگری مورد توجه محققان شهری قرار گرفته است (با مبرگه^۲، هیچینگسب و لاتامب^۳، ۲۰۱۸). فضاهای ورزشی می‌توانند به عنوان ابزاری مؤثر برای معکوس کردن روند بی‌حرکی در جامعه مدرن و بهبود سلامت روانی و جسمی و کیفیت زندگی افراد عمل کنند (لوریرو و ولوسو^۴، ۲۰۱۸). فعالیت بدنی در این فضاها به همراه خود مزایای روانی، عاطفی و جسمانی را به ارمغان می‌آورد (یه^۵ و همکاران، ۲۰۱۶). از نظر اجتماعی، این فضاها موجب تقویت انسجام اجتماعی، افزایش

---

^۱ Donnelly

^۲ Bambarakah

^۳ Hitchingsback and Lathomb

^۴ Loureiro and Veloso

^۵ Yeh

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

امنیت اجتماعی، ارتقاء ظرفیت‌های محلی و شمول اجتماعی می‌شوند (ترین و سسیاه^۱، ۲۰۲۱). ورزش از اوایل دهه ۱۹۷۰ به طور تخصصی و فلسفی مورد بررسی قرار گرفت و این امر منجر به شکل‌گیری نگرش جدیدی نسبت به ورزش شد، به طوری که تأسیس موسسه بین‌المللی فلسفه ورزش به ترویج فرهنگ ورزشی و علاقه به فعالیت‌های ورزشی کمک کرد (رضوی^۲ و همکاران، ۱۳۹۴).

با توجه به اهمیت ورزش، کشورهای مختلف ترویج و گسترش آن را در دستور کار خود قرار داده‌اند ولی در ایران متأسفانه تعداد کمی از شهروندان در فعالیت ورزشی شرکت می‌کنند (آصفی و همکاران، ۱۳۹۷؛ بنار و همکاران، ۱۳۹۷). می‌توان با برگزاری فعالیت‌های ورزشی به بهبود و توسعه فرهنگ و زندگی شهروندی کمک کرد چرا که هرچقدر این فرهنگ با ثبات‌تر باشد زندگی شهروندی با کیفیت‌تر بوده و هدر رفت منابع کشور کمتر می‌باشد و در نتیجه کشور در جهت پیشرفت و اعتلای شاخص توسعه انسانی حرکت می‌کند که لازمه آن بهبود زیرساخت فعالیت‌های ورزشی تفریحی است.

سرانه‌های ورزشی در شهر تهران با استانداردهای لازم فاصله قابل توجهی دارد. حدود ۷۰ مجموعه ورزشی به دلیل عدم ارائه خدمات تعطیل شده‌اند و بسیاری از آن‌ها به دلیل فرسودگی در آستانه تعطیلی قرار دارند. فضای ورزشی در تهران تنها ۵۷ سانتی‌متر مربع به ازای هر نفر است. همچنین، سرانه فعالیت ورزشی در تهران در حال حاضر ۱۳ دقیقه است که تنها ۳۰ درصد از استانداردهای جهانی فعالیت بدنی را شامل می‌شود. در حالی که سرانه ورزشی جهانی بین دو تا دو و نیم متر مربع است، در تهران با احتساب مجموعه‌های روباز، این سرانه به حدود یک متر مربع می‌رسد (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۲). با توجه به حدود ۱۷۰ مجموعه ورزشی که به طور مستقیم تحت نظارت شهرداری تهران قرار دارند و همچنین ۱۰۰۰ مجموعه ورزشی متعلق به سازمان ورزش شهر تهران که در دسترس شهروندان است، لازم است از این امکانات به نحو احسن استفاده شود. سرمایه‌گذاری در ورزش می‌تواند به کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی کمک کند. به گونه‌ای که هر یک دلار سرمایه‌گذاری در این حوزه، سه دلار صرفه‌جویی در هزینه‌های درمانی شهروندان به همراه خواهد داشت. رهبر انقلاب نیز بر اهمیت فعالیت‌های ورزشی برای تمامی اقشار جامعه تأکید کرده‌اند.

موضوعاتی نظیر آرامش و شکوفایی، قانون‌گرایی، فضای مجازی، مدیریت تغییرات فرهنگی، تقویت روابط خانوادگی و فعالیت‌های ورزشی و تفریحی نیازمند یک چارچوب نظری مناسب هستند تا بتوانند واقعیت‌های اجتماعی مرتبط با شهروندی در تهران را تبیین کنند. بر این اساس، در این پژوهش، متغیرها و مولفه‌های مربوط به

^۱ Tarin & Sisiya

^۲ Razavi

شرایط علی (از جمله آرامش و شکوفایی و حقوق شهروندی) و شرایط زمینه‌ای (مانند استفاده از نیروهای کارآمد و تقویت پیوندهای مدنی) با توجه به فعالیت‌های ورزشی و تفریحی مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

در این زمینه، تحقیقات متعددی انجام شده است که به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود. محمودی یکتا و همکاران (۱۴۰۳) در مقاله‌ای با عنوان "تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگ دوچرخه‌سواری با رویکرد ترویج ورزش شهروندی" به این نتیجه رسیدند که از میان عوامل مختلف، مدیریت ارتباط بین بخش علمی و اجرایی ورزش و تمرکز بر مهارت‌افزایی بیشترین تأثیر را داشته‌اند. همچنین، حمایت سازمان‌های مرتبط با جوانان و برنامه‌ریزی اصولی به ترتیب با بار عاملی ۰/۸۶ و ۰/۸۹ تأثیرگذار بوده‌اند. عزتی و همکاران (۱۴۰۲) به بررسی چالش‌های پیش روی ورزش شهروندی در استان کردستان پرداختند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که چالش‌های موجود در ورزش شهروندی در استان کردستان به عنوان یک شبکه مضمونی شامل سه مضمون اصلی و نه مضمون فرعی دسته‌بندی می‌شود. این مضامین شامل چالش‌های زمینه‌ای و چالش‌های رفتاری هستند. همچنین، ارتقاء ورزش شهروندی در استان کردستان به عنوان هسته‌ای برای شبکه‌های مضمونی عمل می‌کند که شامل سه مضمون اصلی و هشت مضمون سازمان‌دهنده است. پرچمی (۱۴۰۲) در مقاله‌ای تحت عنوان "طرحی برای بهبود زیرساخت اماکن ورزشی و فرهنگ شهروندی" اشاره کردند که با افزایش سرانه فضای ورزشی و بهبود آن، می‌توان به ترویج فرهنگ شهروندی کمک کرد. هرچه این سرانه بالاتر باشد، تمایل کودکان و نوجوانان به فعالیت‌های ورزشی بیشتر می‌شود و این موضوع به بهبود شاخص‌های توسعه انسانی و فرهنگ شهروندی منجر خواهد شد. فسنگری و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی طراحی مدل توسعه ورزش‌های تفریحی با استفاده از فناوری‌های نوین پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داد که موضوعات اصلی این مدل به چهار دسته تقسیم می‌شوند: محرک‌ها و پیش‌رانه‌ها، چالش‌های مرتبط با استفاده از فناوری‌های نوین، فرصت‌های بهره‌برداری از این فناوری‌ها و پیامدهای ناشی از به‌کارگیری آن‌ها در توسعه ورزش‌های تفریحی. آزادی و همکاران (۱۴۰۱) با ارائه الگوی تأثیر ورزش بر توسعه پایدار ایران، بر لزوم تدوین یک برنامه راهبردی در حوزه ورزش برای دستیابی به توسعه پایدار تأکید کردند. آن‌ها همچنین بر اهمیت توجه مسئولان و دست‌اندرکاران به ظرفیت‌های بخش خصوصی در فعالیت‌های ورزشی و گسترش اماکن ورزشی در فضاهای شهری، به همراه توزیع متوازن امکانات و وسایل تفریحی و ورزشی، برای دسترسی همه شهروندان به این فضاها تأکید کردند. قاسمیان و همکاران (۱۴۰۱) مدلی برای توسعه ورزش تفریحی بر اساس فرهنگ قومی با استفاده از رویکرد نظریه مبنایی طراحی کردند. نتایج تحقیق آنها نشان داد که نه مقوله اصلی شامل مفاهیم کلیدی در ورزش همگانی، ارزیابی وضعیت، انسجام ملی اقوام، عوامل رفتاری و سازمانی، تمایز ورزشی اقوام، وضعیت اقتصادی و اجتماعی، فرهنگ قومی و اطلاع‌رسانی شناسایی شده‌اند. علاوه بر این، هفت مقوله اصلی به عنوان استراتژی‌های مؤثر در توسعه ورزش اقوام در قالب پارادایم کدگذاری مشخص گردید و نظریه‌ای

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

بر اساس این مقولات تدوین و ارائه شد. عبداللهی فر و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیق خود با عنوان طراحی مدل فعالیت‌های ورزشی تفریحی دانشجویان، نشان دادند که مدل مورد بررسی شامل سه بعد رفتاری، سازمانی و محیطی با ۱۲ مؤلفه است و از تناسب مناسبی برخوردار می‌باشد. در این مدل، مهم‌ترین مؤلفه در بعد رفتاری، عوامل ساختاری است که شامل بعد سازمانی، سازماندهی و بعد محیطی اقتصادی می‌شود. این مدل بیانگر این است که مشارکت دانشجویان در ورزش‌های تفریحی دانشگاه تحت تأثیر زمینه‌های مختلفی قرار دارد که باید در تدوین راهبردها و سیاست‌ها توسط مدیران مربوطه مد نظر قرار گیرد. سلیمی و همکاران (۱۴۰۰) مدل موانع فرهنگی مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی اوقات فراغت در مراکز تفریحی ورزشی را طراحی کردند. بر اساس نتایج به‌دست آمده، نیازسنجی و سیاست‌گذاری، همراستایی ارگان‌ها برای دستیابی به اهداف و بومی‌سازی فعالیت‌های اوقات فراغت، می‌تواند نتایج مثبتی در راستای رفع موانع فرهنگی حضور زنان در مراکز تفریحی ورزشی و بهره‌مندی از مزایای آن به همراه داشته باشد. اللهمرادی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود درباره طراحی مدل ورزش شهروندی در کلانشهر تهران با بهره‌گیری از نظریه داده بنیاد، به این نتیجه رسیدند که عوامل مؤثری همچون سیاست‌گذاری کلان، نیازهای توسعه‌ای، وظایف سازمان‌های مسئول در حوزه ورزش شهروندی، مفهوم شهر ورزشی، مدیریت یکپارچه شهری و همچنین محیط کلانشهری تهران، بر ورزش شهروندی تأثیرگذار هستند. تاتاری و همکاران (۱۳۹۸) در طراحی مدل مشارکت در ورزش‌های تفریحی با رویکرد بازاریابی اجتماعی، دریافتند که تأثیر مولفه‌های مرتبط با بازاریابی اجتماعی به طور معناداری بالا است و از میان این مولفه‌ها، ارتباطات بازاریابی اجتماعی دارای بالاترین ضریب تأثیر می‌باشد. پس از آن، هزینه مشارکت و قابلیت دسترسی در رتبه‌های بعدی قرار دارند. علاوه بر این، در مدل ارائه شده، تأثیر فرهنگ مشارکت بر بازاریابی اجتماعی و همچنین بر مدیریت و مشارکت در ورزش، به وضوح نشان‌دهنده اهمیت بالای فرهنگ مشارکت است. اللهمرادی و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی مدل مفهومی ورزش شهروندی در تهران پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داد که عوامل تقویت‌کننده و تضعیف‌کننده به‌عنوان شرایط علی، زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری به‌عنوان زمینه حاکم، و عوامل رفتاری، ساختاری و محیطی به‌عنوان شرایط مداخله‌گر شناسایی شده‌اند. جوادی پور و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی دیگر، زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران را به ترتیب اولویت شامل پنج مقوله اصلی: عوامل انسانی، عوامل ساختاری، عوامل مدیریتی، پیچیدگی محیطی و عوامل اقتصادی معرفی کردند. آصفی و قنبر پور نصرتی (۱۳۹۷) در تحقیق خود درباره عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی ورزش عمومی در ایران، به چهار بعد فردی، گروهی، سازمانی و محیطی با ۲۸ عامل مختلف اشاره کردند. در این میان، بعد سازمانی به‌عنوان مهم‌ترین بعد شناخته شد و بعد گروهی در رتبه بعدی قرار گرفت. در بعد سازمانی، منابع انسانی، در بعد گروهی، گروه‌های مرجع، در بعد فردی، باورها و نگرش‌ها و در بعد محیطی، وضعیت اقتصادی بالاترین اهمیت را داشتند. صادق‌زاده و رضوی

(۱۳۹۷) در بررسی انگیزه‌های مشارکت در فعالیت‌های ورزشی همگانی از منظر مردان و زنان شهر یزد، به این نتیجه رسیدند که عوامل مؤثر بر انگیزه مشارکت زنان و مردان در ورزش همگانی به ترتیب شامل عوامل مدیریتی، فرهنگی، پیشگیرانه و درمانی است. قره و همکاران (۱۳۹۷) در مدل مشارکت دانشجویان در ورزش‌های تفریحی پیشنهاد کردند که نهادهای مسئول در حوزه ورزش باید تدابیری را برای تقویت نگرش‌ها، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتار ادراک شده در کنار سایر عوامل مانند فراهم‌سازی زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، دسترسی، مسائل مالی و ... اتخاذ کنند. عابدینی و طالبی (۱۳۹۶) در تحقیقی با عنوان عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر گرایش شهروندان به ورزش همگانی در خلخال نشان دادند که بین حمایت خانواده، تصور فرد از بدن، سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی شهروندان و میزان گرایش آن‌ها به ورزش رابطه مثبت وجود دارد. زو^۱ و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی ورزش و فضاهای شهری در اروپا پرداخته‌اند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که فضاهای شهری به عنوان یکی از مهم‌ترین مکان‌های ورزشی در اروپا شناخته می‌شوند و دولت‌ها باید اقداماتی در جهت بهبود تسهیلات این فضاها انجام دهند تا این مکان‌ها از نظر باورهای عمومی و نهادهای ورزشی نیز دارای استانداردهای لازم باشند. کروزیانسکا و پوزتا^۲ (۲۰۱۹) در تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه ورزش شهروندی در لهستان، این عوامل را در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و مکانی مورد بررسی قرار داده‌اند. آن‌ها به عوامل مختلفی که برای آماده‌سازی زیرساخت‌ها برای ساکنان ضروری است، اشاره کردند. این عوامل شامل ترویج یک سبک زندگی فعال، ایجاد تصویر شهری از طریق ورزش و تفریح، توسعه زیرساخت‌ها، حمایت از ورزش عمومی، تبلیغ ورزش برای کودکان و نوجوانان و فعالیت‌های باشگاه‌های ورزشی می‌باشد. نتایج تحقیق ویلسون^۳ و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد که سه عامل کلیدی شامل سلامت و تندرستی، عوامل بین فردی و عوامل مالی و زمانی، در مشارکت یا عدم مشارکت دانشجویان دانشگاه نیوزلند در فعالیت‌های ورزشی تأثیرگذار هستند. همچنین، یافته‌های کاترینا^۴ و همکاران (۲۰۱۸) نشان داد که عوامل رفتاری مانند تناسب اندام، تصویر بدن و ارتباط با دیگران بر افزایش مشارکت ورزشی دانشجویان دانشگاه هایدلبرگ آلمان تأثیر دارند. نتایج تحقیق آنجالی^۵ (۲۰۱۸) تحت عنوان بررسی موانع مشارکت دانشجویان دانشگاه در فعالیت بدنی نشان داد که مشارکت یا عدم مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های ورزشی دانشگاه به طور قابل توجهی به عوامل فردی، اجتماعی و محیطی وابسته است.

^۱ Zoe

^۲ Kruzianska and Pozta

^۳ Wilson

^۴ Katerina

^۵ Anjali

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

در ایران، تحقیقات متعددی در حوزه ورزش‌های تفریحی صورت گرفته است که بیشتر آن‌ها به بررسی عوامل مؤثر، چالش‌های موجود و زمینه‌های مشارکت در فعالیت‌های ورزشی پرداخته‌اند. با این حال، مطالعاتی که به پیش‌بینی انگیزه‌های مشارکت در ورزش‌های تفریحی در شهر تهران بپردازند، بسیار محدود است. با توجه به اینکه استعدادهای ورزشی در این استان با توجه به جمعیت آن متفاوت است و همچنین استان تهران یکی از مهاجرپذیرترین استان‌های کشور به شمار می‌رود و با چالش‌ها و ظرفیت‌های زیادی مواجه است، انجام یک تحقیق جامع در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد. این تحقیق می‌تواند به برنامه‌ریزان و مسئولان شهری کمک کند تا در تدوین راهبردها و سیاست‌های مربوط به ورزش‌های تفریحی از نتایج آن بهره‌برداری کنند. توسعه ورزش در کشور می‌تواند به رشد اقتصادی کلی کشور کمک کند. وابستگی شدید اقتصاد ایران به صادرات نفت، نوسانات قیمت آن و پایان‌پذیری این منبع اقتصادی، ضرورت توجه به سایر صنایع با پتانسیل درآمدزایی را دوچندان کرده است. بنابراین، برای کشوری در حال توسعه مانند ایران، بهره‌برداری از تمامی فرصت‌های تجاری و اقتصادی، از جمله ورزش، امری ضروری است. به همین دلیل، این تحقیق در تلاش است تا با انجام مطالعات جامع، مصاحبه با کارشناسان ورزشی و استفاده از روش‌های علمی، عوامل مؤثر و زمینه‌ای در این زمینه را شناسایی و ارائه دهد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر کاربردی بودن و همچنین از لحاظ روش و ماهیت داده‌ها، به صورت آمیخته یا ترکیبی طراحی شده است. این روش، رویکردهای کمی و کیفی را در قالب یک مطالعه چند مرحله‌ای به هم می‌آمیزد. در این تحقیق، از "طرح ترکیبی متوالی" استفاده شده است؛ به این صورت که ابتدا داده‌های کیفی جمع‌آوری و تحلیل شدند و سپس در مرحله دوم، داده‌های کمی گردآوری و مورد تحلیل قرار گرفتند. در نهایت، هر دو نوع تحلیل کیفی و کمی به‌طور همزمان تفسیر شدند.

در بخش کیفی، این پژوهش به صورت اکتشافی طراحی شده و در بخش کمی، از استراتژی پیمایشی بهره می‌برد. بخش کمی این تحقیق با رویکرد توصیفی-تحلیلی و با استفاده از روش همبستگی به صورت مدل معادلات ساختاری انجام شد. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از بخش کیفی، پرسشنامه‌ای طراحی و استاندارد شد و به همراه پرسشنامه انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی و تفریحی (گیل^۱ و همکاران) در جامعه مورد مطالعه توزیع گردید و نتایج آن مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نمونه‌گیری به صورت هدفمند و نظری انجام شد و مصاحبه‌ها تا زمان اشباع نظری ادامه یافت. این فرایند تا زمانی که هیچ ویژگی جدیدی شناسایی نشد و مفهوم

---

^۱ Gill

جدیدی در حین جمع‌آوری داده‌ها به وجود نیامد، ادامه یافت و در نهایت با انجام ۱۴ مصاحبه، محقق به اشباع نظری دست یافت.

جامعه آماری در بخش کمی (طراحی و آزمون مدل) شامل متخصصان و کارشناسان فرهنگی، هنری و ورزشی شهر تهران و همچنین اساتید دانشگاه با تجربه در حوزه ورزش بود. در بخش کیفی، جامعه آماری شامل مدیران فرهنگی، هنری و ورزشی شهر تهران می‌باشد. روش نمونه‌گیری در بخش کمی به صورت نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انجام شده است و حجم نمونه ۳۸۴ نفر است. اگرچه در مورد حجم نمونه مناسب برای تحلیل عاملی و مدل‌سازی ساختاری توافق عمومی وجود ندارد، اما بسیاری از پژوهشگران بر این باورند که حداقل حجم نمونه لازم ۲۰۰ نفر است (انجلی و مانشین، ۲۰۱۸). همچنین کلاین اشاره کرده است که در تحلیل عاملی اکتشافی برای هر متغیر به ۱۰ یا ۲۰ نمونه نیاز است، اما حداقل حجم نمونه ۲۰۰ نفر قابل توجیه است (هولت و همکاران، ۲۰۱۷).

در این تحقیق، برای جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های مطالعات کتابخانه‌ای، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته یا عمیق و پرسشنامه‌ای که توسط محقق طراحی شده بود، استفاده شد. مراحل انجام مصاحبه شامل تعیین هدف، طراحی، اجرای مصاحبه، نگارش، تحلیل و تهیه گزارش بود. در مجموع، ۱۴ مصاحبه انجام شد. در مرحله دوم تحقیق، با توجه به نتایج به‌دست آمده از مرحله اول، ابزار اندازه‌گیری (پرسشنامه) توسط محقق طراحی گردید. سپس این ابزار با طی مراحل روایی‌سنجی و پایایی‌سنجی، استاندارد شد. در مرحله سوم، که بخش کمی تحقیق به شمار می‌رفت، ابزار استاندارد شده در میان نمونه‌های انتخاب شده از جامعه تحقیق توزیع گردید و داده‌های به‌دست آمده با استفاده از روش‌های آماری تحلیل شد.

برای ارزیابی روایی صوری پرسشنامه، این ابزار به چهار نفر از متخصصین که در مصاحبه شرکت کرده بودند، ارسال شد. آنان نظرات خود را به صورت مکتوب درباره کیفیت گویه‌های تدوین شده ارائه کردند و بر اساس پیشنهادات آن‌ها، پرسشنامه در فاز اول اصلاح گردید. به منظور بررسی روایی محتوای پرسشنامه طراحی شده در این تحقیق، از روش لاوشه استفاده شد. در این روش، پرسشنامه به گروه پانل ارائه می‌شود و از متخصصان خواسته می‌شود تا هر آیتم را بر اساس یک طیف سه قسمتی ارزیابی کنند: ۱- ضروری است، ۲- مفید است ولی ضرورتی ندارد، و ۳- ضرورتی ندارد. در این تحقیق، تعداد اعضای پانل ۱۴ نفر در نظر گرفته شد و حداقل CVR^۱ قابل قبول ۰/۶۲ تعیین گردید.

---

^۱ Conversion Rate

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیتهای ورزشی تفریحی

برای ارزیابی روایی سازه در این پژوهش، از روش‌های تحلیل عامل اکتشافی و تأییدی بهره‌گیری شد. تحلیل عاملی در نرم‌افزار SPSS انجام گردید و در نهایت، تحلیل عامل تأییدی (برای برآورد روایی سازه) در نرم‌افزار Amos Graphics صورت گرفت. به منظور اعتبارسنجی نتایج این پژوهش، از روش کنترل اعضا (بررسی توسط اعضا) در دو بخش تأییدپذیری و اعتبارسنجی استفاده شد. برای سنجش پایایی پرسشنامه، ۳۰ پرسشنامه بین نمونه آماری توزیع شد و سپس با استفاده از روش آلفای کرونباخ، میزان سازگاری درونی گویه‌های هر یک از شاخص‌ها مورد ارزیابی قرار گرفت.

در بخش کیفی و با استفاده از روش نظریه داده بنیاد، تحلیل داده‌ها از طریق رویکرد کدگذاری سه مرحله‌ای شامل کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی (انتخابی) صورت گرفت. برای مدیریت داده‌های کیفی، از نرم‌افزار MAXqda برای تحلیل داده‌ها بهره‌برداری می‌شود.

در پرسشنامه تهیه شده، قسمت اول شامل ۶ سوال درباره ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مانند سن، جنسیت، مدرک تحصیلی، سابقه فعالیت در زمینه ورزشی، شغل و رشته تحصیلی است. همچنین، قسمت دوم پرسشنامه شامل ۳۰ سوال در مورد فعالیتهای تفریحی و ورزشی در شهر تهران و عوامل مرتبط با آن می‌باشد.

در پرسشنامه تهیه شده، قسمت اول شامل ۶ سوال درباره ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مانند سن، جنسیت، مدرک تحصیلی، سابقه فعالیت در زمینه ورزشی، شغل و رشته تحصیلی است. همچنین، قسمت دوم پرسشنامه شامل ۳۰ سوال در مورد فعالیتهای تفریحی و ورزشی در شهر تهران و عوامل مرتبط با آن می‌باشد.

یافته‌های پژوهش

با توجه به رویکرد پژوهشی تحقیق، داده‌های واقعی از طریق مصاحبه و با روشی علمی، گردآوری شد. از بین رهیافت‌های مختلف نظریه‌سازی داده‌بنیاد، بر اساس نیاز و روند پژوهش از رهیافت نظام‌مند استراوس و کوربین استفاده شد که در مواردی با رهیافت ظاهرشونده گلیر متفاوت است. توصیف آماری داده‌ها در جدول (۱-۱) ارائه گردیده است.

جدول (۱-۱) - توصیف آماری داده‌ها

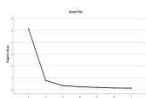
شاخص	زیر شاخص	فراوانی	درصد
	مرد	۲۰۲	۵۲/۶
جنسیت	زن	۱۸۲	۴۷/۴
	دیپلم	۳۵	۹/۱

^۱ Strauss and Corbin

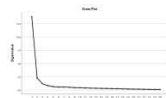
۸/۱	۳۱	فوق دیپلم	
۴۲/۷	۱۶۴	لیسانس	مدارک تحصیلی
۲۹/۷	۱۱۴	فوق لیسانس	
۱۰/۴	۴۰	دکتری	
۲۴	۹۲	کمتر از ۳۵	
۴۵/۶	۱۷۵	۳۵ تا ۴۵ سال	طبقات سن
۳۰/۵	۱۱۷	بالاتر از ۴۵	
۳۱/۵	۱۲۱	تا ۵ سال	
۲۸/۹	۱۱۱	۵ تا ۱۰ سال	طبقات سابقه
۳۹/۶	۱۵۲	بالاتر از ۱۰ سال	
۷۴	۲۸۴	دولتی	
۱۳	۵۰	خصوصی	شغل
۱۳	۵۰	آزاد	

در نمودارهای (۱-۱)، مولفه‌های مرتبط با شرایط علی و زمینه‌ای به تصویر کشیده شده‌اند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

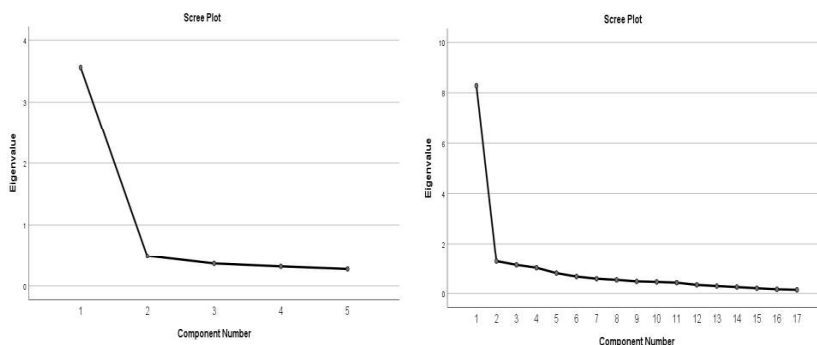

ب- نمودار سنگریزه شرایط علی

الف- نمودار سنگریزه مولفه‌های شرایط علی

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

ج- نمودار سنگریزه مولفه های شرایط زمینه ای   د- نمودار سنگریزه شرایط زمینه ای

نمودار (۱-۱) - سنگریزه علی و زمینه‌ای

در جدول‌های (۲-۱) و (۳-۱) رابطه بین مولفه‌ها با شرایط علی و زمینه‌ای نشان داده شده است. داده‌های جدول نشان می‌دهد که رابطه تمامی مؤلفه‌ها با شرایط علی و زمینه‌ای معنادار است.

جدول (۲-۱) روابط مولفه‌ها با شرایط علی

نتیجه	T-Value	ضریب تعیین	میزان رابطه	مولفه‌ها با شرایط علی
تایید رابطه	۱۴/۳۸	۰/۶۱	۰/۷۸	آرامش و شکوفایی با شرایط علی
تایید رابطه	۱۲/۱۴	۰/۸۱	۰/۹۰	امنیت اجتماعی و قانون‌گرایی با شرایط علی
تایید رابطه	۱۴/۱۲	۰/۵۸	۰/۷۶	ساختار اجتماعی و تخصیص منابع و امور مالی با شرایط علی
تایید رابطه	۱۵/۶۱	۰/۸۹	۰/۹۴	تکالیف و حقوق شهروندی با شرایط علی
تایید رابطه	۱۶/۱۱	۰/۹۱	۰/۹۵	مدیریت تغییرات فرهنگی و فضای مجازی با شرایط علی
تایید رابطه	۲۰/۸۰	۱	۱	مدیریت تغییرات فرهنگی و فضای مجازی با شرایط علی
تایید رابطه	۱۴/۶۳	۰/۷۰	۰/۸۴	مدیریت پسماند با شرایط علی

جدول (۳-۱) روابط مولفه‌ها با شرایط زمینه ای

نتیجه	-Value T	ضریب تعیین	میزان رابطه	مولفه‌ها با حکمرانی نظارتی
تایید رابطه	۱۵/۸۶	۰/۸۲	۰/۹۰	با شرایط زمینه ای تحکیم روابط خانوادگی و سلامت جسمی و روانی

تایید رابطه	۱۷/۷۵	۰/۸۴	۰/۹۲	با شرایط زمینه ای تحکیم پیوندهای مدنی
تایید رابطه	۲۰/۲۸	۰/۸۶	۰/۹۳	توانمند سازی، اشتغال و حمایت از فعالان فرهنگی و هنری با شرایط زمینه ای
تایید رابطه	۱۲/۰۴	۰/۶۱	۰/۷۸	با شرایط زمینه ای به کارگیری نیروهای کار آمد
تایید رابطه	۱۱/۷۴	۰/۸۸	۰/۹۴	اوقات فراغت، پویایی و تحرک در زندگی روزمره والگوسازی و ایجاد ذائقه فرهنگی با شرایط زمینه ای

در آزمون پایایی، مشخص شد که پایایی مؤلفه‌ها و پرسشنامه شرایط علی و زمینه‌ای در حد قابل قبول

می‌باشد جدول‌های (۴-۱) و (۵-۱).

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیتهای ورزشی تفریحی

جدول (۴-۱) - پایایی مولفه ها و پرسشنامه شرایط علی

وضعیت پایایی	آلفای کرونباخ	متغیرها	
قابل قبول	۰/۸۶	آرامش و شکوفایی	۳ ۳ ۳
قابل قبول	۰/۸۱	امنیت اجتماعی و قانون گرایی	
قابل قبول	۰/۹۲	ساختاراجتماعی و تخصیص منابع و امور مالی	
قابل قبول	۰/۸۷	تکالیف و حقوق شهروندی	
قابل قبول	۰/۸۹	مدیریت تغییرات فرهنگی و فضای مجازی	
قابل قبول	۰/۸۸	اصلاح الگوی مصرف و محیط زیست	
قابل قبول	۰/۸۷	مدیریت پسماند	
قابل قبول	۰/۹۵	شرایط علی	کل

جدول (۵-۱) - پایایی مولفه ها و پرسشنامه شرایط زمینه ای

وضعیت پایایی	آلفای کرونباخ	متغیرها	
قابل قبول	۰/۷۸	تحکیم روابط خانوادگی و سلامت جسمی و روانی	۳ ۳ ۳
قابل قبول	۰/۷۸	تحکیم پیوندهای مدنی	
قابل قبول	۰/۸۳	توانمند سازی ، اشتغال و حمایت از فعالان فرهنگی و هنری	
قابل قبول	۰/۸۱	به کارگیری نیروهای کارآمد	
قابل قبول	۰/۷۸	اوقات فراغت، پویایی و تحرک در زندگی	
قابل قبول	۰/۷۸	روزمره والگوسازی و ایجاد ذائقه فرهنگی	
قابل قبول	۰/۹۳	شرایط زمینه ای	

نتایج آزمون دوربین واتسون که در جدول (۱-۶) و (۱-۷) ارائه شده، به ترتیب ۱/۶۶ و ۱/۶۹ به دست آمده است و این نتایج تأییدکننده انجام رگرسیون می‌باشند. تفسیر ضریب رگرسیونی ۰/۹۸۴ و ۰/۵۱۸ نشان می‌دهد که متغیر شرایط علی به طور قوی و متغیر شرایط زمینه‌ای به طور متوسط قادر به تبیین و پیش‌بینی انگیزش مشارکت در فعالیتهای ورزشی هستند. به عبارت دیگر، انتظار می‌رود که با هر واحد تغییر در شرایط علی، انگیزش مشارکت در فعالیتهای ورزشی به میزان ۰,۹۸۴ واحد و با هر واحد تغییر در شرایط زمینه‌ای، به میزان ۰,۵۱۸

واحد تغییر کند. همچنین، ضریب تعیین ۰,۹۶۸ و ۰,۲۶۸ نشان می‌دهد که به ترتیب حدود ۹۷ درصد و ۲۷ درصد از واریانس انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی توسط شرایط علی و زمینه‌ای تبیین می‌شود. در جدول (۷-۱)، نتایج آزمون دوربین واتسون به ترتیب ۱/۹۸ و ۱/۶۲ به دست آمده است که نشان‌دهنده تأیید انجام رگرسیون می‌باشد. تفسیر عملی ضریب رگرسیونی ۰/۸۹۹ و ۰/۵۹۵ نشان می‌دهد که مؤلفه‌های شرایط علی در حد خیلی قوی و مؤلفه‌های شرایط زمینه‌ای در حد متوسط قادر به تبیین و پیش‌بینی متغیر انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی هستند. به عبارت دیگر، تفسیر آماری ضریب رگرسیونی چندگانه به این معناست که انتظار می‌رود با یک واحد تغییر در ترکیب خطی مؤلفه‌های شرایط علی، ۰/۸۹۹ واحد و با یک واحد تغییر در ترکیب خطی مؤلفه‌های شرایط زمینه‌ای، ۰/۵۹۵ واحد تغییر در انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی ایجاد شود.

جدول (۶-۱) - ضرایب تعیین و نتیجه آزمون دوربین واتسون

ضریب رگرسیون	مجذور ۲	مجذور ۲ تعدیل شده	انحراف معیار برآورد	دوربین واتسون
۰/۹۸۴	۰/۹۶۸	۰/۹۶۸	۱/۶۸	۱/۶۶
۰/۵۱۸	۰/۲۶۸	۰/۲۶۶	۰/۸۱	۱/۶۹

جدول (۷-۱) - ضرایب تعیین و نتیجه آزمون دوربین واتسون

ضریب رگرسیون	مجذور ۲	مجذور ۲ تعدیل شده	انحراف معیار برآورد	دوربین واتسون
۰/۸۹۹	۰/۸۰۸	۰/۸۰۸	۰/۰۴	۱/۹۸
۰/۵۹۵	۰/۳۵۴	۰/۳۴۵	۰/۷۶	۱/۶۲

نتایج جدول (۸-۱) نشان می‌دهد که بین دو متغیر شرایط علی و انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، همچنین بین شرایط زمینه‌ای و انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، رابطه‌ای خطی وجود دارد که تأیید شده است. به عبارت دیگر، ضرایب تعیین از لحاظ آماری معنادار هستند. همچنین نتایج جدول (۹-۱) نشان می‌دهد که بین مؤلفه‌های شرایط علی و شرایط زمینه‌ای با انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، رابطه‌ای خطی وجود دارد که تأیید شده است. به عبارتی ضریب تعیین معنادار است.

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

جدول (۸-۱) - آزمون تحلیل واریانس در خصوص پیش بینی انگیزش مشارکت در فعالیت های ورزشی براساس

شرایط علی و زمینه‌ای

متغیر پیش بین	مدل	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	F	Sig
شرایط علی	رگرسیون باقیمانده	۳۲۷/۶۸۳ ۱۰/۷۳۵	۳۲۷/۶۸۳ ۰/۰۲۸	۱۱۶۵۹/۹۹۶	۰/۰۰۱
شرایط زمینه ای	رگرسیون باقیمانده	۹۰/۷۴۹ ۲۴۷/۶۶۹	۹۰/۷۴۹ ۰/۶۴۸	۱۳۹/۹۷	۰/۰۰۱

جدول (۹-۱) - آزمون تحلیل واریانس در خصوص پیش بینی انگیزش مشارکت در فعالیت های ورزشی براساس

مولفه‌های شرایط علی و زمینه‌ای

متغیر پیش بین	مدل	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	F	Sig
مولفه های شرایط علی	رگرسیون باقیمانده	۳۳۷/۹۳ ۰/۴۸۸	۴۸/۲۷۶ ۰/۰۰۱	۳۷۱۵/۹۰۲	۰/۰۰۱
مولفه های شرایط زمینه ای	رگرسیون باقیمانده	۱۱۹/۷۰۲ ۲۱۸/۷۱۷	۲۳/۹۴ ۰/۵۷۹	۴۱/۳۷۵	۰/۰۰۱

نتایج تحلیل رگرسیون در جدول‌های (۱۰-۱) و (۱۱-۱) نشان داده شده است. طبق نتایج جدول (۱-۱) شرایط علی ($t=107/981$ و $p<0/05$) توانایی پیش بینی انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی را دارد. بر اساس نتایج ضریب β ، به ازای یک واحد افزایش در شرایط علی، میزان انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی ۰/۹۸۴ واحد افزایش می‌یابد. همچنین همه مولفه‌های شرایط علی توانایی پیش بینی انگیزش مشارکت

در فعالیت‌های ورزشی را دارند. به عنوان نمونه انتظار بر این است که به ازای یک واحد افزایش در مولفه آرامش شکوفایی در صورت ثابت بودن سایر مولفه‌ها، ۰/۱۹۹ واحد افزایش در انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی روی دهد. نتایج تحلیل رگرسیون در جدول (۱-۱۱) نشان می‌دهد که شرایط زمینه‌ای ($t=11/831$ و $p<0/05$) توانایی پیش‌بینی انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی را دارد. بر اساس نتایج ضریب β ، به ازای یک واحد افزایش در شرایط زمینه‌ای، میزان انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، ۵۱۸/۰ واحد افزایش می‌یابد. همچنین با توجه به این جدول، تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که فقط مؤلفه‌های تحکیم روابط خانوادگی و سلامت جسمی و روانی و به کارگیری نیروهای کارآمد ($p<0/05$) توانایی پیش‌بینی انگیزش مشارکت فعالیت‌های ورزشی را دارند. انتظار بر این است که به ازای یک واحد افزایش در مولفه تحکیم روابط خانوادگی و سلامت جسمی و روانی (در صورتی که اثر سایر مولفه‌ها ثابت فرض شود)، با ۵۶۶/۰ واحد افزایش در انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی همراه باشد. و نیز یک واحد افزایش در مولفه به کارگیری نیروهای کارآمد، با ۰/۱۰۹ واحد افزایش در انگیزش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی همراه می‌باشد.

جدول (۱-۱) - ضرایب رگرسیون خطی (علی)

Sig	t	β	مدل
۰/۰۰	-۳/۱۶۴		مقدار ثابت
۰/۰۰	۱۰۷/۹۸۱	۰/۹۸۴	شرایط علی
۰/۰۰	-۲/۸۸۶		مقدار ثابت
۰/۰۰	۴۷/۲۵۹	۰/۱۹۹	آرامش و شکوفایی
۰/۰۰	۴۹/۲۰۵	۰/۲۲۱	امنیت اجتماعی و قانون‌گرایی
۰/۰۰	۴۹/۵۲۹	۰/۲۳۴	ساختار اجتماعی و تخصیص منابع و امور مالی
۰/۰۰	۴۱/۴۴۸	۰/۱۵۳	تکالیف و حقوق شهروندی
۰/۰۰	۵۹/۸۶۳	۰/۲۴۲	مدیریت تغییرات فرهنگی و فضای مجازی
۰/۰۰	۱۶/۵۵۲	۰/۰۷۵	اصلاح الگوی مصرف و محیط زیست
۰/۰۰	-۵/۲۵۳	-۰/۰۱۸	مدیریت پسماند

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

جدول (۱۱-۱) - ضرایب رگرسیون خطی (زمینه ای)

Sig	t	β	مدل
۰/۰۰	۳/۰۲۹		مقدار ثابت
۰/۰۰	۱۱/۸۳۱	۰/۵۱۸	شرایط زمینه ای
۰/۰۰	۳/۹۳۴		مقدار ثابت
۰/۰۰	۸/۶۶۳	۰/۵۶۶	تحکیم روابط خانوادگی و سلامت جسمی و روانی
۰/۱۷	-۱/۳۵۸	-۰/۰۹۸	تحکیم پیوندهای مدنی
۰/۱۶	۱/۴۱۴	۰/۰۸۱	توانمند سازی، اشتغال و حمایت از فعالان فرهنگی و هنری
۰/۰۵	۱/۹۷۶	۰/۱۰۹	به کارگیری نیروهای کار آمد
۰/۷۹	۰/۲۶۹	۰/۰۱۵	اوقات فراغت، پویایی و تحرک در زندگی روزمره والگوسازی و ایجاد ذائقه فرهنگی

بحث و نتیجه گیری

فعالیت‌های ورزشی به دلیل تأثیرات عمیق و تغییرات رفتاری، فردی، اجتماعی و آموزشی که در زندگی افراد ایجاد می‌کنند، از اهمیت بالایی برخوردارند. با توجه به گسترش شهرنشینی مدرن و افزایش جمعیت در کلان‌شهرها که چالش‌های زیادی را برای دولت‌ها به همراه دارد، نیاز به وجود فعالیت‌ها و فضاهای ورزشی مناسب برای ارتقاء سلامت و نشاط شهروندان به طور قابل توجهی افزایش یافته است. در واقع، در جامعه صنعتی امروزی، ورزش به عنوان بخشی از تحولات کلی جامعه عمل می‌کند و بر افکار عمومی تأثیرگذار است. این تحقیق به بررسی تأثیر عملکرد و انگیزش در فعالیت‌های ورزشی و تفریحی که تحت مدیریت مراکز فرهنگی و هنری قرار دارند، می‌پردازد و سعی دارد با ارائه تعاریف و نظرات اندیشمندان، این موضوع را روشن کند. سپس با بهره‌گیری از یک مدل کیفی، تأثیر این عوامل را در قالب یک پژوهش کمی مورد ارزیابی قرار می‌دهد. رویکرد این تحقیق به صورت ترکیبی (کیفی-کمی) است؛ به طوری که در بخش کیفی از نوع اکتشافی و در بخش کمی از نوع توصیفی-تحلیلی می‌باشد. در بخش کیفی، از روش نظریه داده بنیاد کوربین و استراوس استفاده شده و در بخش کمی، تحلیل همبستگی، تحلیل رگرسیون و مدل معادلات ساختاری به کار گرفته شده است.

در حوزه اول، شرایط اولیه به هفت مقوله بر اساس رویکرد نظریه داده بنیاد تحت عنوان شرایط علی تقسیم‌بندی شده است. این طبقه‌بندی شامل هفت مفهوم به شرح زیر است: آرامش و شکوفایی، امنیت اجتماعی و قانون‌گرایی، حقوق و تکالیف شهروندی، ساختار اجتماعی و تخصیص منابع و امور مالی، اصلاح الگوی مصرف و محیط زیست، مدیریت تغییرات فرهنگی و فضای مجازی، و مدیریت پسماند.

اولین مؤلفه از شرایط علی، آرامش و شکوفایی است. شکوفایی و کشف استعدادها درونی انسان و همچنین رشد معنوی او تنها در فضایی آرام امکان‌پذیر است. در این راستا، یکی از کارشناسان حاضر در مصاحبه اشاره کرد که برای رسیدن به جامعه‌ای با تحمل اجتماعی، ضروری است که نوعی شکوفایی فکری، ارزشی و مدنی شکل بگیرد. ورزش نه تنها به بهبود سلامت جسمی ما کمک می‌کند، بلکه تأثیر قابل توجهی بر سلامت روانی انسان نیز دارد و آرامش یکی از مزایای آن به شمار می‌آید. جسم و روان ما همواره در تعامل با یکدیگر هستند و بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند. فعالیت‌های ورزشی منظم نه تنها به بهبود سلامت جسمی کمک می‌کند، بلکه تأثیرات مثبتی بر سلامت روانی، روحی و اجتماعی فرد نیز دارد و بر سازگاری او در جامعه و شخصیتش اثر می‌گذارد. ورزش به عنوان یک منبع امن شناخته می‌شود که امکان دستیابی به حداکثر رشد و کمال انسانی را فراهم می‌آورد. کریمی و همکاران (۱۴۰۱) به این نتیجه رسیدند که ورزش یک پدیده بسیار ارزشمند در راستای توسعه پایدار اجتماعی است که موجب شکوفایی و بهبود کیفیت زندگی می‌شود، به گونه‌ای که این شکوفایی می‌تواند از طریق ورزش به وجود آید.

دومین مؤلفه از شرایط علی، امنیت اجتماعی و قانون‌گرایی است. به گفته یکی از کارشناسان، پس از تأمین نیازهای اساسی مانند غذا، پوشاک و مسکن، امنیت به عنوان یکی از ملزومات زندگی مطرح می‌شود. امنیت به معنای حفظ سلامت افراد جامعه در برابر اقدامات خشونت‌آمیز و کاهش نگرانی‌های ذهنی مرتبط با امنیت اجتماعی است. این نوع امنیت، احساس اطمینان و آرامش خاطر را به ارمغان می‌آورد که در آن جامعه و گروه نقش اساسی دارند. قانون‌مداری به معنای رعایت هنجارهای رسمی و برآورده کردن انتظارات فردی یا گروهی از طریق احترام به حقوق دیگران، انجام وظایف، قناعت به حقوق خود و عدم تعرض به منافع گروهی و اجتماعی است. بر اساس نظریه شوارتز و استراک، احساس امنیت اجتماعی می‌تواند به عنوان یک تمایل در پردازش اطلاعات عمل کند. ورزش می‌تواند به طور موقت نوعی تمایل در پردازش اطلاعات برای فرد ایجاد کند، بنابراین می‌تواند ورزش همگانی را به عنوان اقدامی برای برآورده کردن نیاز به ارتباط اجتماعی در نظر گرفت. احساس امنیت اجتماعی، یکی از نیازهای پایه‌ای در نظریه مازلو، برای دستیابی به شادابی و نشاط ضروری است. ورعی و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافتند که درک امنیت اجتماعی، به همراه جمع‌گرایی فرهنگی و فردگرایی فرهنگی، به همراه مشارکت مداوم و منظم در ورزش‌های همگانی می‌تواند به تأمین نشاط اجتماعی افراد

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

کمک کند. شریعتی فیض آبادی و مهدی (۱۴۰۱) به این نتیجه رسیدند که کاهش نرخ بزهکاری، برابری اجتماعی، تغییر در سبک زندگی، سلامت روانی و انسجام اجتماعی از جمله مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار ورزش بر امنیت اجتماعی هستند. همچنین، اهمیت ورزش در تأمین امنیت اجتماعی بیشتر از تأثیر آن بر امنیت فرهنگی گزارش شده است. بنابراین، سرمایه‌گذاری در حوزه ورزش به عنوان یک ابزار پیشگیرانه در برابر بسیاری از مشکلات اجتماعی می‌تواند علاوه بر تأمین امنیت، هزینه‌های ناشی از ناامنی را نیز کاهش دهد. شمسی نیا و پوررنجبر (۱۴۰۲) عوامل مؤثر بر قانون‌گریزی در ادارات ورزش را شامل ساختار ناکارآمد، مدیریت ضعیف، قوانین نظارتی و هنجارهای فردی و اجتماعی معرفی کردند.

سومین مؤلفه از شرایط علی، حقوق و تکالیف شهروندی است. برای شکل‌گیری یک زندگی اجتماعی، ضروری است که روابط حقوقی میان افراد، گروه‌ها و نهادهای مختلف جامعه برقرار شود. حقوق شهروندی به عنوان یک مفهوم کلی، شهروند را در ارتباط با دولت-ملت تعریف کرده و به رابطه میان حاکمیت و مردم در نظام حقوقی و سیاسی توجه می‌کند. وجود فضاهای مناسب برای فعالیت‌های فرهنگی، هنری و ورزشی می‌تواند به عنوان یکی از حقوق اساسی شهروندان محسوب شود. این فضاها و باشگاه‌های ورزشی برای دستیابی به یک شهروندی فعال و سالم ضروری هستند. شهروندان به مکان‌هایی نیاز دارند تا بتوانند نیازهای خود را برآورده کنند. دولت موظف است با استفاده از تمامی امکانات خود، به منظور تحقق اهداف نظام، تربیت‌بدنی رایگان را برای تمامی افراد در تمام سطوح فراهم کند (بند ۳ اصل سوم قانون اساسی). با توجه به وظیفه دولت در اجرای قانون اساسی، به نظر می‌رسد که تا کنون در فراهم کردن و ارائه امکانات لازم برای دسترسی شهروندان به تربیت‌بدنی رایگان موفق عمل نکرده است. در این راستا، (میرعبدالعظیم‌زاده میرمبینی و همکاران، ۱۳۹۵) در تحلیل حقوق شهروندی نشان دادند که برای شکل‌گیری و نهادینه شدن توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، در ابتدا باید به حقوق شهروندی توجه جدی شود.

چهارمین مؤلفه از شرایط علی، ساختار اجتماعی و تخصیص منابع و امور مالی است. ساختار اجتماعی به مجموعه‌ای از ارتباطات و پیوندهایی اشاره دارد که میان افراد، گروه‌ها و طبقات مختلف یک جامعه وجود دارد و رفتارهای اجتماعی یا فرهنگی در آن جامعه بر اساس این ارتباطات شکل می‌گیرد. یکی از کارشناسان بر این باور است که جذب جوانان و ایجاد انگیزه در آنها از طریق حمایت و تأمین مالی می‌تواند به تسریع انتقال هنر به نسل‌های آینده کمک کند. در کشورهای توسعه‌یافته و برخی از کشورهای در حال توسعه، بودجه مربوط به تربیت بدنی و ورزش به طرز چشمگیری افزایش یافته است، زیرا این کشورها به تأثیرات پایدار ورزش بر رشد و توسعه اقتصادی ملی پی برده‌اند. در بسیاری از کشورها، تأمین مالی ورزش یکی از اولویت‌های اصلی سیاست‌ها و برنامه‌های دولتی به شمار می‌آید. به عنوان مثال، در استرالیا، هر حزب سیاسی که تصمیم به کاهش قابل توجه

بودجه ورزش بگیرد، با خطر جدی از دست دادن آراء در انتخابات مواجه خواهد شد. با بررسی بودجه‌های اختصاص‌یافته به ورزش در کشورهای مختلف، می‌توان به اهمیت این بودجه در توسعه ورزش و افزایش مشارکت ورزشی پی برد. در ایران نیز، به دلیل وجود ساختارهای دولتی در حوزه ورزش، منابع مالی دولتی به عنوان مهم‌ترین منبع مالی در تمامی سطوح ورزشی شناخته می‌شوند. این بودجه به صورت اعتبارات عمرانی و هزینه‌ای به ادارات ورزش و جوانان استان‌ها تخصیص می‌یابد. بنابراین، می‌توان گفت که بودجه جاری ورزش نقش عمده‌ای در شکل‌گیری مشارکت ورزشی ایفا می‌کند. نتایج تحقیقات خانم‌رادی و همکاران (۱۴۰۰)، ویکر^۱ و همکاران (۲۰۱۲)، سویزرلی^۲ و همکاران (۲۰۱۸)، هورچ و اسچورت^۳ (۲۰۰۳)، ویدوپ^۴ و همکاران (۲۰۱۷)، مهرآرا و میکائیلی (۱۳۹۶)، بنار و همکاران (۱۳۹۷) و فوناشی^۵ و همکاران (۲۰۱۹) این موضوع را تأیید می‌کند.

پنجمین مؤلفه از شرایط علی، اصلاح الگوی مصرف و حفاظت از محیط زیست است. دین اسلام با راهنمایی رفتار مصرفی مسلمانان، شرایطی را برای مصرف بهینه فراهم می‌کند که نتیجه آن حفظ محیط زیست خواهد بود. مصرف بهینه به معنای مصرفی است که رفاه کلی جامعه را به حداکثر می‌رساند. رفتار مصرفی صحیح باید بر اساس آموزه‌های دینی و اسلامی آموزش داده شود تا مصرف بهینه محقق گردد و از تخریب محیط زیست جلوگیری شود. همچنین، ورزش به عنوان یک فعالیت بدنی و تفریحی، می‌تواند خستگی‌های جسمی و روانی را کاهش دهد و روحیه همکاری، تعاون و همبستگی را در افراد تقویت کند (اندام، عسگری و سلیمی، ۱۳۹۴). از اوایل دهه ۲۰۰۰ میلادی، اقدامات متنوعی به منظور حفاظت از محیط زیست در رویدادهای ورزشی انجام شده است (اندرسن^۶، ۲۰۰۶؛ فالت^۷، ۲۰۰۶). ورزش، مانند بسیاری از فعالیت‌های دیگر، می‌تواند تأثیرات مثبت یا منفی بر محیط زیست داشته باشد. عملکرد مدیران ورزشی، تیم‌ها و تولیدکنندگان تجهیزات ورزشی می‌تواند پیامدهایی به همراه داشته باشد که تأثیر آن بر محیط زیست قابل بررسی است. اگرچه سازمان‌های ورزشی معمولاً به عنوان آلوده‌کنندگان محیط زیست شناخته نمی‌شوند، اما تصمیم به انجام فعالیت‌های ورزشی در ابتدا تأثیر چندانی بر محیط زیست ندارد. با این حال، زمانی که تعداد زیادی از ورزشکاران به تمرین، رقابت و سفر برای شرکت در مسابقات می‌پردازند و تجهیزات ورزشی را تأمین و خریداری می‌کنند، تأثیرات آن ممکن است محسوس شود و پیامدهایی نظیر تولید دی‌اکسید کربن، تولید زباله و آلودگی هوا به وجود آید (شعبانی مقدم، یوسفی و

^۱ Wicker

^۲ Switzerley

^۳ Horch and Schurt

^۴ Videop

^۵ Funashi

^۶ Andresen

^۷ Falt

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیتهای ورزشی تفریحی

احمدی، ۱۳۹۴: ۵). در حال حاضر، این موضوع به رسمیت شناخته شده است که رویدادها و امکانات ورزشی تأثیرات قابل توجهی بر محیط زیست دارند (بیبیاک و تراندا فیلو^۱، ۲۰۱۱: ۲). آگاهی زیست‌محیطی، آموزش و اقدام، از جمله عوامل کلیدی در ترغیب افراد به تقویت ارتباط میان ورزش و محیط زیست در بسیاری از کشورها به شمار می‌روند (مالن^۲ و همکاران، ۲۰۱۱: ۲۰). اختیاری و همکاران (۱۳۹۷) شش عامل تأثیرگذار شامل پژوهش، آموزش، ساخت، مدیریت، فرهنگ‌سازی و راهکارهای ملی را به عنوان عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش شناسایی کردند. همچنین، پاداش و همکاران (۱۳۹۰) در نتایج خود تأثیر مکان‌های ورزشی بر محیط زیست و ایجاد آلودگی‌های زیست‌محیطی را تأیید کردند. مالنف استیونز و آدامز^۳ (۲۰۱۱) به این نتیجه رسیدند که موفقیت در عملکرد زیست‌محیطی در رویدادهای ورزشی به درک مدیران از واقعیت‌های عملیاتی و توانایی‌های استراتژیک برای دستیابی به این هدف بستگی دارد.

ششمین مؤلفه از شرایط علی، مدیریت تغییرات فرهنگی و فضای مجازی است. ظهور جامعه اطلاعاتی و شبکه‌ها به دلیل پیشرفت فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی، منجر به توسعه و گسترش فضای عمومی و اجتماعی در جوامع و کشورها شده است. این تحولات نیازها، تمایلات، ذائقه‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌های جدیدی را به وجود آورده‌اند. با این حال، این تغییرات نتوانسته‌اند به باورها و مفروضات هسته فرهنگی جامعه ایرانی که ریشه‌های دینی دارد، آسیب برسانند یا آن‌ها را دچار گسست و از هم‌پاشیدگی کنند. استفاده از تجهیزات و ابزارهای موجود در هر جامعه به خودی خود نه خوب است و نه بد؛ این کاربران و فعالان شبکه‌های اجتماعی هستند که جهت‌گیری آن را تعیین می‌کنند. در این راستا، با توجه به افزایش روزافزون چالش‌های اینترنتی، ضروری است که به فرهنگ‌سازی و آموزش در این زمینه توجه ویژه‌ای شود. این اقدام می‌تواند با افزایش آگاهی افراد، از بروز ورزش‌گریزی جلوگیری کرده و شرایطی را برای دستیابی به اهداف مرتبط با سلامت، مانند پیگیری فعالیت‌ها و مباحث ورزشی و سلامتی، فراهم کند. به وضوح، هرچه تعداد کاربران در دنیای مجازی بیشتر شود، مطالبی که در این فضا به اشتراک گذاشته می‌شود نیز افزایش خواهد یافت. فضای مجازی می‌تواند مزایای مثبت و قابل توجهی برای کاربران به همراه داشته باشد، زیرا در این محیط، مباحث آموزشی به شکل ساده‌تر و در دسترس‌تری ارائه می‌شوند. ظهیری و همکاران (۲۰۱۴)، ایرج پور و همکاران (۱۳۹۵)، لوپز کاریل^۴ و همکاران (۲۰۲۰) و گالیتسل و نیمرود^۵ (۲۰۲۰) به نتایجی مشابه با تحقیق حاضر در زمینه فضای مجازی دست یافته‌اند. ساعتچیان و همکاران

^۱ Bibiak and Tranda Filo

^۲ Malen

^۳ Malenoff Stevens and Adams

^۴ Lopez Karil

^۵ Eltisel & Nimrod

(۱۴۰۱) نشان دادند که رسانه‌های مجازی با فراهم کردن بستر ارتباطی برای افراد با دوستان، خویشاوندان و دیگران، امکان مشارکت بیشتر افراد را فراهم می‌کنند و این مشارکت اجتماعی می‌تواند به گرایش افراد به ورزش کمک کند. همچنین، اطلاع‌رسانی درباره فعالیت‌های ورزشی از طریق رسانه‌های اجتماعی می‌تواند به ترویج فرهنگ ورزشی و تشویق مردم به ورزش کردن یاری رساند. نتایج تحقیق کلارک و ماهر^۱ (۲۰۱۹) با یافته‌های این مطالعه همخوانی ندارد. احمدی و همکاران (۱۳۹۹) تأکید کردند که الگوسازی ورزشکاران در فضای مجازی باید به طور خاص مورد توجه قرار گیرد. پینتو^۲ و همکاران (۲۰۱۶) و اسمارت^۳ (۲۰۱۸) در تحقیقات خود نشان دادند که ایجاد سوابق اطلاعاتی درباره ورزشکاران و بهره‌گیری از تجربیات و عملکردهای آنها در زمینه الگوسازی می‌تواند به بهبود فرهنگ و ارزش‌های حاکم بر ورزش کمک کند. قشمی میمند و همکاران (۱۳۹۸) به این نتیجه رسیدند که ارائه یک الگوی بومی برای سیاستگذاری فرهنگی ورزش، با تمرکز بر تغییرات ساختاری و تغییر نگرش عمومی نسبت به ورزش، می‌تواند به الگوسازی فرهنگ ورزشی منجر شود. نیکبخش و همکاران (۱۴۰۱) نیز نشان دادند که فعالیت‌های فرهنگی به عنوان یک عامل کلیدی در بهبود الگوسازی فرهنگی در ورزش همگانی تأثیرگذار بوده و نقش مهمی ایفا می‌کند.

آخرین مولفه در مدیریت پسماند به شمار می‌آید. این مدیریت با هدف بهبود کیفیت زندگی اجتماعی انسان‌ها و افزایش تعاملات آنها با محیط زیست انجام می‌شود. محیط‌زیست به عنوان یک مجموعه پیچیده و وسیع از عوامل مختلف، تحت تأثیر روندها و تکامل تدریجی موجودات زنده و اجزای سطح زمین قرار دارد. از این رو، فعالیت‌های انسانی نه تنها بر این عوامل تأثیر می‌گذارد، بلکه خود نیز تحت تأثیر آنها قرار می‌گیرد. مدیریت پسماند به عنوان یکی از ارکان اساسی توسعه شناخته می‌شود. به گفته یکی از متخصصان، طراحی و اجرای یک سیستم جامع و پایدار در مدیریت پسماند می‌تواند بر سبک زندگی افراد تأثیرگذار باشد. یکی از چالش‌های مهم در زمینه تأثیرات زیست‌محیطی مکان‌ها و رویدادهای ورزشی، موضوع پسماند است. رابطه میان ورزش و محیط زیست دوطرفه است؛ به این معنا که ورزش نه تنها بر محیط تأثیر می‌گذارد، بلکه خود نیز تحت تأثیر شرایط زیست‌محیطی قرار دارد. غفلت از مسائل زیست‌محیطی در فضاها و ورزشی می‌تواند به بروز مشکلات متعددی از جمله آلودگی‌های محیطی، استفاده نادرست از منابع انرژی، افزایش هزینه‌ها و کاهش کارایی در اماکن ورزشی منجر شود. اگر مدیریت پسماند در جامعه، به ویژه در استادیوم‌ها و ورزشگاه‌ها، به اندازه کافی مورد توجه قرار نگیرد، ممکن است بر تمایل خانواده‌ها و ورزشکاران برای حضور در این مکان‌ها تأثیر منفی بگذارد. نتایج

^۱ Clarke & Maher

^۲ Pinto

^۳ Smart

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

تحقیق فیهمی نیا و همکاران (۱۴۰۲) نشان داد که وضعیت تفکیک، بازیافت و ذخیره‌سازی پسماندها در محموله ورزشی آزادی رضایت‌بخش است، اما هیچ برنامه‌ای برای کاهش پسماند در مبدا و بازیافت وجود ندارد. آگوستو بیانچینی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) مدلی جدید برای مدیریت پسماند ارائه کردند که هدف آن حذف پلاستیک در رویدادهای ورزشی نیست، بلکه بهبود مدیریت پسماند از طریق افزایش کارایی در جمع‌آوری، دسته‌بندی و بازیافت و پیروی از الگوی اقتصاد چرخشی است. همچنین، راجان^۲ و همکاران (۲۰۱۶) و دوی آاناتا^۳ (۲۰۱۹) به بررسی مدیریت پسماند در فعالیت‌های ورزشی پرداخته‌اند.

در حوزه دوم، مجموعه‌ای از عوامل تأثیرگذار که به عنوان شرایط زمینه‌ای شناخته می‌شوند، به پنج دسته مختلف تقسیم‌بندی شده‌اند.

اولین مؤلفه از شرایط زمینه‌ای، تقویت روابط خانوادگی و سلامت جسمی و روانی است. خانواده، نخستین محیطی است که برای رشد جسمی، روانی و اجتماعی هر فرد در جامعه فراهم می‌شود. خانواده‌هایی که نسبت به حقوق و مسئولیت‌های خود بی‌توجه یا ناآگاه هستند، می‌توانند موجب بروز آسیب‌های اجتماعی و روانی مختلفی مانند خشونت، اعتیاد، فرار و رفتارهای نابهنجار شوند و در نتیجه، تربیت نسل آینده با چالش‌هایی مواجه خواهد شد. ارزش‌هایی مانند تحمل، همبستگی، نظم، انضباط و کار گروهی از جمله مواردی هستند که ورزش به تقویت آن‌ها کمک می‌کند. این فعالیت نه تنها به ما این امکان را می‌دهد که آرامش بیشتری را تجربه کنیم، بلکه فرصتی فراهم می‌آورد تا با عزیزان خود ارزش‌هایی چون مسئولیت، صداقت، احترام و تعهد را نیز تقویت کنیم. تشویق به این فعالیت از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا می‌تواند به ما در ایجاد روال عادی زندگی کمک کند و از اضطراب‌ها رهایی یابیم. همچنین، این فرصت را فراهم می‌آورد که به عنوان یک خانواده دور هم جمع شویم و سبک زندگی سالمی را در پیش بگیریم که به بهبود سلامت جسمی و روحی منجر می‌شود. ورزش به طور کلی برای سلامت خانواده بسیار مفید است و به تدریج کودکان را با دنیای ورزش آشنا می‌کند. به دلیل تأثیرات مثبت ذهنی و جسمی، ورزش نقش مؤثری در مدیریت درمان بیماران روانی دارد. کمبود تحرک و فعالیت‌های بدنی می‌تواند به رکود در سلامت جسمانی و روانی منجر شده و اختلالاتی مانند اضطراب، استرس و افسردگی را به وجود آورد. امینی و سکوتی جویباری (۱۳۹۵) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که ورزش و فعالیت بدنی، در صورتی که به طور منظم و مداوم انجام شود، تأثیرات مثبتی بر فرد دارد. سلامت یکی از پیش‌نیازهای اساسی برای ایفای نقش‌های اجتماعی است. انسان‌ها تنها زمانی می‌توانند به خوبی فعالیت کنند که خود را سالم احساس کنند

^۱ Augusto Bianchini

^۲ Rajan

^۳ Devi Anata

و جامعه نیز آن‌ها را به عنوان افراد سالم بشناسد. سلامت روان نه تنها یکی از مهم‌ترین ابعاد سلامت انسان است، بلکه برای رشد و شکوفایی افراد ضروری می‌باشد. نتایج تحقیقات مختلف نشان می‌دهد که آمار اختلالات روانی به طور مداوم در حال افزایش است؛ بنابراین شناسایی عوامل مؤثر بر سلامت روان و همچنین عوامل پیشگیرانه و بهبوددهنده آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. ورزش و فعالیت بدنی، به عنوان یک ابزار کم‌هزینه و در دسترس، به تازگی به عنوان یکی از عوامل مؤثر در پیشگیری از اختلالات روانی، درمان این اختلالات و همچنین ارتقای سلامت روانی و جسمانی مورد تأکید قرار گرفته است (الهی و همکاران، ۱۳۹۱). پورمیری و کرباسی‌زاده (۱۴۰۰) به این نتیجه رسیدند که انجام منظم فعالیت‌های ورزشی به افراد جامعه کمک می‌کند تا به سطح مطلوبی از سلامت روان دست یابند، که این امر پیامدها و نتایج مثبتی در جنبه‌های مختلف زندگی آن‌ها به همراه دارد. یافته‌های این تحقیق از نظر تأثیر فعالیت ورزشی منظم بر سلامت روان با نتایج تحقیقات مرتضوی و همکاران (۱۳۹۰)، الهی و همکاران (۱۳۹۱)، استفانز^۱ (۱۹۹۸)، استوارت^۲ و همکاران (۲۰۰۰)، گربر^۳ و همکاران (۲۰۱۲) و بوازیس^۴ (۲۰۱۹) همخوانی دارد.

دومین مؤلفه از شرایط زمینه‌ای، توانمندسازی، اشتغال و حمایت از فعالان فرهنگی و هنری است. تقویت هنرمندان و تلاش همه‌جانبه مسئولان در شناسایی و معرفی استعدادهای هنری می‌تواند به فرصتی برای خلق و تولید آثار با کیفیت، تأثیرگذار و خلاقانه تبدیل شود که با نیازها و شرایط روز جامعه همخوانی دارد. این اقدام می‌تواند به اشتغال‌زایی و حمایت از افرادی که در این حوزه فعالیت می‌کنند، کمک کند. همچنین، توجه ویژه‌ای به تولیدکنندگان ملی، به‌ویژه در بخش هنر که ظرفیت‌های زیادی برای انتقال هنر ایرانی دارد، ضروری است. اگر تولیدکنندگان مورد حمایت قرار گیرند، بدون شک کالاهای با کیفیت، خلاقانه و کاربردی‌تری تولید خواهند کرد. در این صورت، با افزایش تنوع و کیفیت محصولات، تمایل مردم به خرید نیز افزایش خواهد یافت. در این زمینه، سازمان می‌تواند اقداماتی ترویجی را انجام دهد، از جمله برگزاری کارگاه‌های آموزشی، معرفی صاحبان صنایع از طریق بزرگداشت برای استادان فن، تهیه کلیپ‌های ترویجی و سایر فعالیت‌های مشابه. تأثیر فعالیت‌های بدنی و ورزشی بر رشد و توسعه ابعاد روانی و اجتماعی افراد، یکی از حوزه‌های مهم تحقیق در زمینه تربیت بدنی به شمار می‌آید. توجه به ورزش و تربیت بدنی در سازمان‌ها، فرصتی مناسب برای توانمندسازی کارکنان فراهم می‌آورد. به عنوان مثال، فعالیت‌های ورزشی و تربیت بدنی می‌توانند به بهبود عملکرد کارکنان کمک کرده و قوای ذهنی و یادگیری آن‌ها را تقویت کنند. این موضوع به افزایش اثربخشی برنامه‌های آموزشی کارکنان

^۱ Stephens

^۲ Stewart

^۳ Gerber

^۴ Bavoisier

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

به عنوان بخشی از فرآیند توانمندسازی منجر می‌شود. همچنین، انجام منظم ورزش موجب افزایش اعتماد به نفس کارکنان می‌گردد و این امر به پذیرش سریع‌تر و آسان‌تر مسئولیت‌های جدید کاری توسط آن‌ها کمک خواهد کرد. سایر آثار مثبت ورزش و تربیت بدنی به‌طور چشمگیری بر پیاده‌سازی این رویکرد نوین مدیریتی در سازمان تأثیر می‌گذارند. توانمندسازی به معنای طراحی ساختار سازمان به گونه‌ای است که افراد بتوانند علاوه بر کنترل خود، آمادگی پذیرش مسئولیت‌های بیشتر را نیز داشته باشند. با توجه به نقش بی‌بدیل ورزش و تربیت بدنی در ایجاد بستر مناسب برای ارتقاء توانمندی کارکنان، غفلت از توسعه تربیت بدنی می‌تواند منجر به فرسودگی منابع انسانی و در نتیجه کاهش کارایی آن‌ها شود. سعادت در بررسی خود درباره نقش ورزش و تربیت بدنی در توانمندسازی کارکنان تأکید کردند که بر عهده مدیران عالی سازمان‌هاست تا با ارائه و اجرای راهکارهای مؤثر، شرایط را برای تشویق کارکنان به فعالیت‌های ورزشی و تربیت بدنی فراهم کنند.

سومین مؤلفه از شرایط زمینه‌ای، استفاده از نیروهای کارآمد است. کلید موفقیت در هر حوزه‌ای این است که افراد و نیروهای کارآمد با صداقت و تمام توان خود، بدون بهانه‌تراشی، تلاش کنند تا فعالیت‌ها و خدمات خود را به بهترین شکل ممکن ارائه دهند. حوزه ورزش همگانی به بهبود سلامت جامعه کمک می‌کند و موجب افزایش نشاط و شادابی در میان مردم می‌شود. ظرفیت‌های این حوزه به سلامت منابع انسانی کشور یاری می‌رساند و به عنوان یکی از کم‌هزینه‌ترین و مؤثرترین روش‌ها برای تربیت نیروی انسانی آماده و کارآمد در زمینه ورزش همگانی شناخته می‌شود. کارکنانی که دارای دانش و مهارت لازم هستند، وظایف خود را به درستی انجام خواهند داد. بنابراین، برای بهبود سطح بهره‌وری، باید در سازماندهی کارکنان علاوه بر در نظر گرفتن سایر ویژگی‌ها، تخصص به عنوان یکی از اصول اساسی در انتخاب افراد مدنظر قرار گیرد. شعبانی بهار و فرید فتحی (۱۳۹۷) اشاره کردند که یکی از عوامل مؤثر در افزایش بهره‌وری کارمندان، ماهیت ورزش و فعالیت‌های ورزشی است. در دنیای امروز، نحوه صحیح استفاده از اوقات فراغت می‌تواند تأثیر عمیقی بر سرنوشت افراد داشته باشد. به گونه‌ای که بهره‌برداری مناسب و مؤثر از این زمان‌ها می‌تواند به رشد و تکامل مطلوب فرد کمک کند، در حالی که استفاده نادرست از آن می‌تواند به نابودی و افت کیفیت زندگی منجر شود. یکی از موضوعات مهم در پر کردن اوقات فراغت، توجه به فعالیت‌های بدنی و ورزش است که تأثیرات اساسی و مهمی بر تمامی ابعاد وجودی انسان دارد. یکی از مؤلفه‌های مهم در شرایط زمینه‌ای، اوقات فراغت، پویایی و تحرک در زندگی روزمره و همچنین الگوسازی و شکل‌دهی به ذائقه فرهنگی است. نحوه گذران اوقات فراغت تأثیر قابل توجهی بر شکل‌گیری و استمرار شخصیت افراد دارد. توجه به فعالیت‌های فراغتی شهروندان و فراهم کردن امکانات لازم برای این امر، به ایجاد شخصیت‌های فرهنگی سالم در جامعه کمک می‌کند. از طرف دیگر، سبک زندگی در دنیای امروز به سمت ایستایی و عدم تحرک گرایش پیدا کرده و نبود ذائقه فرهنگی و عدم مشارکت در محافل و اجتماعات فرهنگی و

ورزشی، انگیزه شهروندان را برای شرکت در این فعالیت‌ها کاهش داده است. با الگوسازی فعالیت‌های مشترک در حوزه فرهنگ و ورزش، می‌توان بستر مناسبی برای رشد و توسعه فرهنگی فراهم کرد. حسن‌زاده و میرمعینی (۱۳۹۲) به تحلیل تأثیر برنامه‌های تربیت بدنی و فعالیت‌های ورزشی بر اوقات فراغت جوانان پرداخته‌اند. یکی از چالش‌های اساسی در حوزه ورزش، مسائل فرهنگی است. به گونه‌ای که ورزش، که به منظور ارتقاء فرهنگ ایجاد شده، در برخی مواقع خود باعث بروز چالش‌های فرهنگی می‌شود و آسیب‌هایی را در این زمینه به وجود می‌آورد. به عبارت دیگر، محیط ورزشی می‌تواند به ظهور بی‌فرهنگی منجر شده و آسیب‌های جدی را ایجاد کند (استراند بو^۱ و همکاران، ۲۰۲۰: ۹۳۲). در فرآیند تحول فرهنگی در ورزش، ضروری است که از الگوها و نمادهای فرهنگی به‌طور مؤثر بهره‌برداری شود (جدوا و سولوو^۲، ۲۰۱۸: ۱۵). میر یوسفی و بخشنده (۲۰۲۰) تأکید کردند که ورزش و فرهنگ دو مقوله کلیدی هستند که ارتباط نزدیکی با یکدیگر دارند. لولیتا^۳ و همکاران (۲۰۲۱) نیز به این نکته اشاره کردند که کمبود تحقیقات جامع در زمینه مسائل فرهنگی باعث شده است که از ظرفیت‌های ورزشی در ابعاد فرهنگی به‌طور مناسب استفاده نشود. مک کی و بولینگ^۴ (۲۰۲۱) بیان کردند که مدیریت مسائل فرهنگی در حوزه ورزش می‌تواند تأثیرات آن را در سایر جنبه‌های جامعه گسترش دهد. نیکبخش و همکاران (۲۰۲۱) به بررسی عوامل مؤثر بر بهبود الگوسازی و ایجاد نمادهای فرهنگی در ورزش همگانی پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داد که فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی، مسائل نظارتی و جنبه‌های ماهیتی به عنوان مؤلفه‌های کلیدی در بهبود الگوسازی فرهنگی در ورزش همگانی شناخته می‌شوند. گاوریلوودونو هئو^۵ (۲۰۱۸) تأکید کردند که برای توسعه الگوسازی فرهنگی، لازم است به جنبه‌های مختلف و جامع توجه شود.

در قسمت دوم سوالات تحقیق، به بررسی ارتباط مؤلفه‌های شرایط علی و زمینه‌ای با انگیزه‌های فعالیت‌های ورزشی و تفریحی پرداخته شد. نتایج بخش کمی نشان می‌دهد که تمامی مؤلفه‌ها به طور معناداری با شرایط علی و زمینه‌ای مرتبط هستند. از این زو، مدل شرایط علی و زمینه‌ای از نظر شاخص‌های برازش، مناسب ارزیابی می‌شود.

منابع

- اللهمرادی، میثم، رضوی، سید محمد حسین، دوستی پاشا کلایی، مرتضی. (۱۳۹۹). طراحی مدل ورزش شهروندی در کلانشهر تهران با استفاده از نظریه داده بنیاد. مدیریت ورزشی، ۱۲(۳)، ۱۷۹-۱۱۷.

^۱ Strandbo

^۲ Jedva & Solovo

^۳ Lolita

^۴ McKee and Bowling

^۵ Gavrilvaudono Heo

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

- آزادی، اعظم، رحیمی، قاسم، نظری، رسول. (۱۴۰۱). ارائه الگوی نقش ورزش بر توسعه پایدار ایران. فصلنامه مدیریت دانش در ورزش دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، ۳(۲)، ۲۳-۳۴.
- آصفی، احمد علی، قنبر پور نصرتی، امیر. (۱۳۹۷). مدل عوامل مؤثر در نهادینه کردن ورزش همگانی در ایران. پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۱۶(۱)، ۲۹-۴۶.
- اختیاری، نرگس، عیدی، حسین، شعبانی مقدم، کیوان. (۱۳۹۷). تبیین مدل عوامل اثرگذار بر توسعه فرهنگ محیط زیست در ورزش. پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۲۷(۲)، ۵۷-۶۷.
- احمدی، محبتی، نوردی، محمدعلی، تیریزیان بروجنی، علیرضا. (۱۳۹۹). بررسی عوامل مؤثر بر بهبود الگوسازی ورزشکاران در فضای مجازی. مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۲(۶۳)، ۶۹-۸۸.
- اللهمرادی، میثم، رضوی، سید محمد حسین، دوستی پاشا کلایی، مرتضی. (۱۳۹۸). ارائه مدل مفهومی ورزش شهروندی در تهران. پژوهشی در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۱۸(۱)، ۱۸-۳۵.
- ایرج پور، علیرضا، مجرد، ناهید، دباغ رضاییه، فرامرز. (۱۳۹۵). بررسی نقش رسانه‌های جمعی در توسعه فرهنگی ورزش همگانی و حرفه‌ای کشور. مدیریت و توسعه ورزش، ۲(۲)، ۳۶-۵۲.
- امینی، هادی، سکوتی جویباری، عاطفه. (۱۳۹۵). نقش ورزش و بازی در سلامت روان و تاثیر آن بر اضطراب و افسردگی. همایش ملی تحولات علوم ورزشی در حوزه سلامت، پیشگیری و تهرمانی.
- الهی، طاهره، فتاحی آشتیانی، علی، بیگدلی، الیاس. (۱۳۹۱). رابطه آمادگی جسمانی و سلامت روانی در کارکنان یک دانشگاه نظامی. ۳(۳)، ۱۹۲-۱۹۹.
- بنار، نوشین، دستوم، صلاح، گوهر رستمی، حمیدرضا، محدث، فاطمه. (۱۳۹۷). طراحی مدل توسعه مشارکت ورزشی (مطالعه موردی استان گیلان). نشریه مدیریت منابع انسانی در ورزش، ۵(۲)، ۲۱۷-۲۳۴.
- پارساجو، علی، جوادی پور، محمد، زارعیان، حسین. (۱۳۹۷). تعیین راهبردهای مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران. پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، ۱۶(۱)، ۱۳-۲۸.
- پورمیری، منصوره، کرباسی زاده، فریبا. (۱۴۰۰). تاثیر فعالیت ورزشی منظم بر سلامت روان و مدیریت زمان کارکنان شرکت مخابرات ایران - منطقه اصفهان. فصلنامه مطالعات فرهنگی اجتماعی المپیک، ۲(۶)، ۱۳۷-۱۴۸.
- پرچی، محمدرضا. (۱۴۰۲). طراحی برای ساخت اماکن ورزشی و فرهنگ شهروندی. اولین کنفرانس بین‌المللی و چهارمین همایش ملی مدیریت، روانشناسی و علوم رفتاری، ۱-۵.
- جوادی پور، محمد، زارعیان، حسین، پارساجو، علی. (۱۳۹۷). شناسایی زمینه‌های مشارکت اجتماعی در ورزش همگانی ایران: یک مطالعه کیفی. آموزش و سلامت جامعه، ۳(۳)، ۲۰-۳۰.
- حسن‌زاده، محمدتقی، میرمعینی، سید یحیی. (۱۳۹۲). نقش برنامه‌های تربیت بدنی و فعالیت‌های ورزشی بر اوقات فراغت جوانان. مجموعه کنگره ملی اوقات فراغت و سبک زندگی جوانان، ۳۸۷-۳۹۳.
- خان‌مرادی، سعید، زرد شتیان، شیرین، فتاحی، شهرام، دیکسون، جف. (۱۴۰۰). اثر بودجه بر مشارکت ورزشی در ایران: رویکرد رگرسیون پانل کوانتایل. مدیریت ورزشی، ۱۳(۴)، ۱۲۱۵-۱۲۳۳.
- رهبری، سمیه، مستحفظیان، مینا، نادریان جهرمی، مسعود. (۱۳۹۵). مقایسه کیفیت زندگی شهروندان فعال و غیر فعال حرکتی (مطالعه موردی: اماکن ورزشی شهرداری اصفهان). پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۱۲(۲۴)، ۲۱۵-۲۲۸.
- رضوی، سید محمدحسین، علوی، سید حسین، ذبیحی، اسماعیل، لقمانی، محسن. (۱۳۹۹). جایگاه ورزش در نظام اوقات فراغت دانشجویان و ارائه الگو. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۱۶(۳۱)، ۳۹-۵۱.

- رضوی، سید محمدحسین، پاسوار، محمدحسین، تسلیمی، زهرا. (۱۳۹۴). طراحی مدل نشاط اجتماعی با تاکید بر توسعه ورزش شهروندی، چهارمین کنفرانس بین‌المللی سالانه تحولات نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری.
- ساعتچیان، وحید، محمودی، احمد، قربانی، محمدحسین، ایزدخواه، امیر. (۱۴۰۱). عوامل زمینه‌های رسانه‌های اجتماعی مجازی در تمایل به گذران اوقات فراغت و رویکرد فعالیت‌های ورزشی. فصلنامه مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ۱۱(۱)، ۲۵۱-۲۶۸.
- سلیمی، مهدی، مصلحی، لیلا، لباف، امیرحسین. (۱۴۰۰). طراحی مدل موانع فرهنگی مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی اوقات فراغت در مراکز تفریحی ورزشی. مطالعات راهبردی جامعه‌شناختی در ورزش، ۱، ۳۱-۴۵.
- شریعتی فیض‌آبادی، مهدی، مهدی، رضا. (۱۴۰۱). طراحی مولفه‌های اثرگذار ورزش بر امنیت فرهنگی-اجتماعی. رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، ۱۰(۳۷)، ۱۸۵-۱۹۹.
- شمس‌نیا، سجاد، پوررنجبر، محمد. (۱۴۰۲). شناسایی عوامل موثر بر قانون‌گریزی در ادارات ورزش و جوانان استان کرمان. مدیریت و رفتار سازمانی در ورزش، ۱۱(۱۱)، ۱۷-۳۰.
- شعبانی بهار، غلامرضا، فرید فتاحی، اکبر. (۱۳۹۷). نقش آموزش‌های دانشگاهی در توسعه بهره‌وری کارکنان وزارت ورزش و جوانان. نشریه مدیریت منابع انسانی در ورزش، ۵(۲)، ۱۶۳-۱۸۵.
- صادق‌زاده، محمد حسن، رضوی، سید محمد جواد. (۱۳۹۷). تحلیل انگیزه شرکت در فعالیت‌های ورزشی همگانی از دیدگاه زنان و مردان شهر یزد. مجله دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، ۲۶(۱)، ۷۶-۷۱۶.
- تاتاری، احسان، احسانی، محمد، نوروزی سید حسینی، رسول، کوزه‌چیان، هاشم. (۱۳۹۸). طراحی مدل مشارکت در ورزش‌های تفریحی با رویکرد بازاریابی اجتماعی. پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۷(۴)، ۸۷-۹۸.
- عابدینی، صمد، طالبی، شیدا. (۱۳۹۶). عوامل فرهنگی-اجتماعی مرتبط با گرایش شهروندان به ورزش‌های همگانی در خلخال. جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۸(۱)، ۱۳۱-۱۴۴.
- عبداللهی، هادی، صفابا، علی محمد، نمازی‌زاده، مهدی، آزاد فدا، شیوا. (۱۴۰۰). شناسایی عوامل سازمانی موثر بر مشارکت دانشجویان در فعالیت ورزشی تفریحی دانشگاه. پژوهش در ورزش تربیتی، ۹(۲۴)، ۱۸۷-۲۱۲.
- عزتی، مهدی، جلالی، یوسف، مهتاب، نوید. (۱۴۰۲). بررسی چالش‌های پیش روی ورزش شهروندی استان کردستان و ارائه مدل ارتقاء. فصلنامه مدیریت دانش در ورزش دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، ۳(۲)، ۵۲-۶۹.
- فسقری، جواد، نوروزی سید حسینی، سید رسول، صفاری، مرجان، کوزه‌چیان، هاشم. (۱۴۰۱). طراحی مدل توسعه‌ی ورزش‌های تفریحی از طریق فناوری‌های نوین. پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۱۲(۲۴)، ۱۲۱-۱۵۳.
- فهیمی‌نیا، محمد، جعفری منصوریان، حسین، اسکندری، اکبر، کریمپور اردستانی، امیرحسین، مجیدی، غریب، بهرامی‌واله، سمیرا. (۱۴۰۲). بررسی وضعیت موجود و مدیریت جامع پسماند در مجموعه ورزشی آزادی شهر تهران: یک مطالعه موردی. مجله سلامت و محیط زیست، ۱۱(۱۱۷)، ۸۹-۱۱۰.
- قاسمیان، فرحناز، غفوری، فرزاد، هنری، حبیب، زکایی، محمدسعید. (۱۴۰۱). طراحی مدل توسعه ورزش تفریحی بر مبنای فرهنگ قومی با رویکرد نظریه مبنایی. مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۴(۷۴)، ۱۲۷-۱۶۲.
- قره، محمدعلی، رضایی صوفی، مرتضی، زردی، ناصر. (۱۳۹۷). الگوی مشارکت دانش‌آموزان در ورزش‌های همگانی بر اساس نظریه رفتار تربیتی برای ارتقای اخلاق ورزشی. پژوهش‌های اخلاقی، ۸(۳)، ۹۳-۱۱۰.
- قشمی میمند، عباس، پورکیانی، محمد، رحمتی، محمدمهدی. (۱۳۹۸). سیاستگذاری فرهنگی ورزش دانشجویی در ایران: ارائه الگو. پژوهش در ورزش تربیتی، ۷(۱۷)، ۸۳-۱۰۰.
- کریمی، جواد، عباسی، همایون، عیدی، حسین. (۱۴۰۱). تبیین نقش ورزش در توسعه اجتماعی ایران با رویکرد آمیخته. رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، ۱۰(۳۶)، ۹۷-۱۱۲.
- مرکز آمار ایران. (۱۴۰۲). وب‌سایت رسمی مرکز آمار ایران. <https://amar.org.ir>

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیت‌های ورزشی تفریحی

- محمودی یکتا، مهدی، همتیار، زهرا، خزائی، علی، ظریفی خامنه، محسن. (۱۴۰۳). تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگ دوچرخه‌سواری با رویکرد ترویج ورزش شهروندی. نشریه مدیریت ورزشی، ۱۶(۱)، ۱۵۱-۱۷۰.
- میرعبدالعظیم‌زاده میرمبینی، زهرا، میرعبدالعظیم‌زاده میرمبینی، زینب، اسماعیلی، سعید، حسینی، فرشته. (۱۳۹۵). حقوق شهروندی. دومین همایش بین‌المللی معماری، عمران و شهرسازی در آغاز هزاره سوم. تهران.
- مرتضوی، سیده صالحه، افتخار اردبیلی، حسن، اسحاقی، سید رضا، درعلی، رضا، شاه سیاه، مرضیه، بطلانی، سعیده. (۱۳۹۰). تأثیر فعالیت بدنی منظم بر سلامت روان سالمندان شهرکرد. مجله دانشکده پزشکی اصفهان، ۲۹(۶۱).
- محمدی تیراندازه، مینو، صادقی سقدل، حسین، عساری آرائی، عباس. (۱۴۰۱). تحلیل اثرات حاشیه‌نشینی بر سلامت زنان در کلان‌شهرهای تهران، مشهد، تبریز و کرمانشاه. جغرافیا و توسعه، ۲۰(۶۸)، ۸۷-۱۱۵.
- نیکبخش، رضا، دانا، امیر، عمادی، مهدی. (۱۴۰۱). عوامل مؤثر بر بهبود الگوسازی و ایجاد نمادهای فرهنگی در ورزش همگانی. فصلنامه علمی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۱۲(۱۲)، ۴۱-۵۰.
- ورعی، پیام، مددوحی، زهرا، ورعی، پوریا، ورعی، عرفان. (۱۴۰۰). ورزش همگانی، احساس امنیت اجتماعی و ارزش‌های اجتماعی: پیش‌بین‌های سرزندگی اجتماعی در نمونه ایرانی. مجله عصب روانشناسی بالینی ورزشی، ۱(۱-۲)، ۵۱-۶۳.
- Andam, R., Asgari, M., Salimi, M. (۲۰۱۵). Investigating barriers to promote traditional games from the perspective of the students. *Applied Research of Sport Management*, ۴(۲).
- Anjali, A., Manish, S. (۲۰۱۸). Perceived barriers for participation in physical activity. *Current Research in Nutrition and Food Science Journal*, ۶(۲), ۴۳۷-۴۴۹.
- Anderson, S. (۲۰۰۶). Greening the gridiron: Environmental responsibility at the Super Bowl and beyond.
- Ananda, D. A., Hadinata, F., & Pardede, J. H. (۲۰۱۹). The generation rate and composition of municipal solid waste during the Asian Games XVIII at Jakabaring Sport City Palembang. *Journal of Civil, Construction and Environmental Engineering*, ۴(۲), ۴۲-۴۷.
- Bouaziz, W., Schmitt, E., Vogel, T., et al. (۲۰۱۹). Effects of a short-term interval aerobic training programme with active recovery bouts (IATP-R) on cognitive and mental health, functional performance and quality of life: A randomised controlled trial in sedentary seniors. *International Journal of Clinical Practice*, ۷۳, e۱۳۲۱۹. <https://doi.org/10.1111/ijcp.۱۳۲۱۹>
- Bianchini, A., & Rossi, J. (۲۰۲۱). Design, implementation and assessment of a more sustainable model to manage plastic waste at sport events. *Journal of Cleaner Production*, ۲۸۱, ۱۲۵۳۴۵.
- Bamberg, J., Hitchings, R., & Latham, A. (۲۰۱۸). Enriching green exercise research. *Landscape and Urban Planning*, ۱۷۸, ۲۷۰-۲۷۵.
- Babiak, K., & Trendafilova, S. (۲۰۱۱). CSR and environmental responsibility: Motives and pressures to adopt sustainable management practices. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, ۱۸(۱), ۱۱-۲۴.
- Clark, J. S., & Maher, J. K. (۲۰۱۹). Exploring the relationship between sport fan identification and addiction to digital sports media. In *Multigenerational Online Behavior and Media Use: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications* (pp. ۱۰۷۸-۱۰۳۰). IGI Global.
- Chedova, T., & Solovyev, S. (۲۰۱۸). Academic sport club to cultivate sport culture values. *Theory and Practice of Physical Culture*, (۱۰), ۱۴.
- Costa, F. R., Torregrossa, M., Figueiredo, A., & Soares, A. J. G. (۲۰۲۱). Make it easier: A narrative review of dual-career empirical studies. *Retos*, (۴۱), ۱۰۴-۱۱۱.
- Donnelly, P. (۲۰۰۸). Sport and human rights. *Sport in Society*, ۱۱(۴), ۳۸۱-۳۹۴.
- Dai, J., & Menhas, R. (۲۰۲۰). Sustainable development goals, sports and physical activity: The localization of health-related sustainable development goals through sports in China: A narrative review. *Risk Management and Healthcare Policy*, ۱۴۱۹-۱۴۳۰.
- Frida, K. S., et al. (۲۰۱۹). Leisure-time physical activity and participation in organized sports. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, ۲۹(۸), ۳۲-۴۲.
- Funahashi, H., Shibli, S., Sotiriadou, P., Mäkinen, J., Dijk, B., & Bosscher, V. (۲۰۱۹). Valuing elite sport success using the contingent valuation method: A transnational study. *Sport Management Review*, ۲۲(۳), ۵۴۸-۵۶۲.

- Falt, E. (۲۰۰۶). **Sport and the environment.** *Environmental Health Perspectives*, ۱۱۴(۵), A۲۶۸–A۲۶۹.
- Gavrilova, Y., & Donohue, B. (۲۰۱۸). **Sport-specific mental health interventions in athletes: A call for optimization models sensitive to sport culture.** *Journal of Sport Behavior*, ۴۱(۳), ۲۸۲–۳۰۴.
- Gerber, M., Kalak, N., Lemola, S., Clough, P. J., Pühse, U., Elliot, C., et al. (۲۰۱۲). **Adolescents' exercise and physical activity are associated with mental toughness.** *Mental Health and Physical Activity*, ۹(۱), ۳۵–۴۲.
- Gallistl, V., & Nimrod, G. (۲۰۲۰). **Media-based leisure and wellbeing: A study of older internet users.** *Leisure Studies*, ۳۹(۲), ۲۵۱–۲۶۵.
- Holt, N. L., et al. (۲۰۱۷). **A grounded theory of positive youth development through sport based on results from a qualitative metastudy.** *International Review of Sport and Exercise Psychology*, ۱۰(۱), ۱–۴۹.
- Horch, H.-D., & Schuette, N. (۲۰۰۳). **Competencies of sport managers in German sport clubs and sport federations.** *Managing Leisure*, ۸, ۷۰–۸۴.
- Katharina, D., Anna, K. F., Katharina, R., & Jennifer, H. K. (۲۰۱۸). **Students' motivation for sport activity and participation in university sports: A mixed-methods study.** *Journal of BioMed Research International*, Article ID ۹۵۲۴۸۶۱, ۷ pages.
- Kruszynska, E., & Poczta, J. (۲۰۱۹). **Hierarchy of factors affecting the condition and development of sports and recreation infrastructure: Impact on the recreational activity and health of the residents of a city (Poznan case study).** *International Journal of Environmental Research and Public Health*.
- Lolita, D., Nataliia, B., Oksana, S., Yevgeniy, I., Lyudmyla, S., Oleg, B., ... Olena, T. (۲۰۲۱). **Theoretical aspects of design and development of information and educational environment in the system of training of masters in physical culture and sport.**
- Loureiro, A., & Veloso, S. (۲۰۱۸). **Green exercise, health and well-being.** In *Handbook of Environmental Psychology and Quality of Life Research* (pp. ۱۴۹–۱۶۹).
- Lopez-Carril, S., Anagnostopoulos, C., & Parganas, P. (۲۰۲۰). **Social media in sport management education: Introducing LinkedIn.** *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, ۲۷, ۱۰۰۲۶۲.
- Miryousefi, S. J., & Bakhshndah, H. (۲۰۲۰). **Explanation and prioritization of mass media factors affecting political culture development of championship sport.** *Journal of Sport Management*, ۱۲(۲), ۵۰۱–۵۲۰.
- McKay, C. D., & Bolling, C. (۲۰۲۱). **How sport culture and commodification influence injury experiences: Another one bites the dust.** In *The Mental Impact of Sports Injury* (pp. ۱۳۸–۱۵۲). Routledge.
- Mallen, C., Stevens, J., & Adams, L. J. (۲۰۱۱). **A content analysis of environmental sustainability research in a sport-related journal sample.** *Journal of Sport Management*, ۲۹(۳), ۲۴۰–۲۵۶.
- MehrAra, M., & Mikaceli, S. V. (۲۰۱۸). **Investigating the effect of revenues and government sport expenditure on the added value of the sports sector: The approach of autoregressive distributed lag model.** *Sport Management Studies*, ۹(۴۶), ۶۹–۹۰.
- McChesney, R. (۲۰۱۳). **Media made sport: A history of sports coverage in the U.S.** www.ux1.eiu.edu/~jgigsondi/MediaMade, pp. ۱۳۲–۱۹۰.
- Nikbakhsh, R., Dana, A., & Emadi, M. (۲۰۲۳). **Factors affecting the improvement of modeling and creating of cultural symbols in public sports.** *Applied Research of Sport Management*, ۱۲(۱), ۴۱–۵۰.
- Pinto, S., Balenzuela, P., & Dorso, C. O. (۲۰۱۶). **Setting the agenda: Different strategies of a mass media in a model of cultural dissemination.** *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*, ۴۹(۴), ۳۷۸–۳۹۰.
- Padash, D. (۲۰۱۱). **Environmental influence of sport facilities on town environments.** *Journal of Environment and Development*, ۲(۳), ۲.
- Rajan, J., & Booth, A. (۲۰۱۶). **Sustainability and waste management of the ۲۰۱۵ Prince George Canada Winter Games.** *International Journal of Sustainable Development and Planning*, ۱۱, ۲۵۵–۲۶۲.

بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت شهروندان شهر تهران در فعالیتهای ورزشی تفریحی

- Smart, B. (۲۰۱۸). **Consuming Olympism: Consumer culture, sport star sponsorship and the commercialisation of the Olympics.** *Journal of Consumer Culture*, ۱۸(۲), ۲۴۱-۲۶۰.
- Stephens, T. (۱۹۸۸). **Physical activity and mental health in the United States and Canada: Evidence from four populations.** *Preventive Medicine*, ۱۷(۱), ۳۵-۴۷.
- Stewart, K. J., Turner, K. L., Bacher, A. C., DeRegis, J. R., Sung, J., Tayback, M., & Ouyang, P. (۲۰۰۳). **Are fitness, activity, and fatness associated with health-related quality of life and mood in older persons?** *Journal of Cardiopulmonary Rehabilitation*, ۲۳(۲), ۱۱۵-۱۲۱.
- Shabani Moghaddam, K., Yoosefi, B., & Ahmadi, A. (۲۰۱۵). **Sport and environment.** Jahad Publication, First edition, pp. ۸۰, ۹۰, ۱۶۵.
- Swierzy, P., Wicker, P., & Breuer, C. (۲۰۱۸). **The impact of organizational capacity on voluntary engagement in sports clubs: A multi-level analysis.** *Sport Management Review*, ۲۱(۳), ۳۰۷-۳۲۰.
- Strandbu, A., Bakken, A., & Stefansen, K. (۲۰۲۰). **The continued importance of family sport culture for sport participation during the teenage years.** *Sport, Education and Society*, ۲۲(۸), ۹۳۱-۹۴۵.
- Trinh, N. T. H., & Cicea, C. (۲۰۲۱). **Green space and its role to improve social and economic development for a better quality of life.** *Management and Economics Review*, ۷(۱), ۴۹-۶۰.
- Wilson, O. A., et al. (۲۰۱۹). **University students' negotiation of physical activity and sport participation constraints.** *Recreational Sports Journal*, ۴۷(۲), ۸۴-۹۲.
- Wicker, P., Breuer, C., & Hennigs, B. (۲۰۱۲). **Understanding the interactions among revenue categories using elasticity measures: Evidence from a longitudinal sample of non-profit sport clubs in Germany.** *Sport Management Review*, ۱۵, ۳۱۸-۳۲۹.
- Widdop, P., King, N., Parnell, D., Cutts, D., & Millward, P. (۲۰۱۷). **Austerity, policy and sport participation in England.** *International Journal of Sport Policy and Politics*, ۱۰, ۱-۱۸.
- Yeh, H. P., Stone, J. A., Churchill, S. M., Wheat, J. S., Brymer, E., & Davids, K. (۲۰۱۶). **Physical, psychological and emotional benefits of green physical activity: An ecological dynamics perspective.** *Sports Medicine*, ۴۷(۷), ۹۴۷-۹۵۳.
- Zhu, J., Lu, H., Zheng, T., Rong, Y., Wang, C., Zhang, W., & Tang, L. (۲۰۲۰). **Vitality of urban parks and its influencing factors from the perspective of recreational service supply, demand, and spatial links.** *International Journal of Environmental Research and Public Health*, ۱۷(۵), ۱۶۱۵.
- Zahiri Nia, M., Nikkhah, H. A., & Shafie, N. (۲۰۱۴). **Investigating the impact of family and media on the participation of girl students in sport activities (Case Study: Hormozgan girl students).** *Two Journal of Social Partnership and Development*, ۱(۱), ۴۱-۶۱.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی